

127 46.

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

 Laupäeval, 11. okt. 1975
 Nr. 78 (4088)

17. aastakäik

Sydsvenska Dagbladet: Viis ootavad kohut Eestis pöördumiste pärast UNO poole

Nüükogude rõhumine balti rahvastele, eriti Eestis, jätkub vähenematus tugevuses ja eesmärgiks on täielik venestamine, kirjutab Sydsvenska Dagbladet 5. oktoobril, avaldades salajasi teid kaudu Eestist väljasmugeldatud informatsiooni, mis jutustab sadadest ülekunnamistest, opositsioonis kahtlustatute ära- viimisest KGB poolt öösi, vangistamistest ja saatmistest Venemaa vaimu- haiglatesse ning vanglatesse. Ajaleht märgib, et informatsiooni kõrval avalda- tud lahkumiskirja autoriks on 41-aastane tõlkija Sergei Soldatov, kes on vahis- tatud "isamaa reetmise" pärast ja keda ähvardab surmanuhtlus. "Reetmine" on seisnud apellide saatmises UNO-le ja teistele rahvusvahelistele organitele vene rõhumi vastu.

Sydsvenska Dagbladet kir- jutab:
 - Seni on saanud teatavaks

vile arreteeritu nimed. Kõi- kide kodukohaks on Tallinn ja kõiki süüdistatakse, et nad

avaldustes UNO-le ja mujale on juhtunud tähelepanu kom- munistliku diktatuuri vastaste ohjeldamatule tagakiusami- sele. Kõik on nad pöördunud UNO poole palvega, et see vabale astuks N. Liidu poolt ratifitseeritud inimõiguste konventsiooni tegelikuks ra- kendamiseks.

Neid apelle saadeti mh. ka nende maade valitavatele, millised võtsid osa Helsingi julgeolekukonverentsist mõni kuu tagasi. Viis vahistatut on:

Artjom Jushkevitch, 43 a., insener, abielus, 16-aastase tütre isa, ukrainlane.

Järg lk. 11

August Mälgu sünnipäeval

Eesti Maja kogunenud suurearvuline publik tervitas elava aplausiga saabuvat sünnipäevalast 75-aastast August Mälgu, kel-

Eesti Kultuuri Koondise poolt korraldatud kirjanik August Mälgu 75-nda sünni- päeva juubellaktus Stockholmis Eesti Majas laupäeval, 4. oktoobril, oli kokku toonud väga rohkearvulise publiku.

Stockholmi eestlaskonnale oli see teistkordne kokkutulemi- ne August Mälgu juubellak- tuse puhul. August Mälgu sünnipäeva tähistamiseks: au- gustikuun lõpul oli meel- div juhus kaasa elada August Mälgu uudisajandil "Tähe-

lest paremal sisenevad ka tema abikaasa Leini ja tütar Halliki (EPL-foto Lepper).

varjatus" etendusele, millega Toronto Eesti Teater Kana- daat oli külla sõitnud austu- savaldusena autorile ta eel- seltsva suure sünnipäeva pu- hul. Kaasa töid nad ka õnnit- lussaadressi juubilarile eesti

organisatsioonidelt Kanadas, mis etenduse lõppedes talle pidulikult üle anti.

Juubellaktus Eesti Majas langea aga ajaliselt täpselt August Mälgu sünnipäeva Järg lk. 11

Under uues haiglas

Marie Under ja Artur Ad- son, kes viibisid lühemat aega St. Erik-haiglas Stockholmis ja olid paigutatud erinevates- se osakondadesse, viidi nüüd üle Värbergi haiglasse Skär- hojmenis, kus nad on paiguta- tud jälle kokku samasse tup- pa.

Neid külastamas kir- janik Bernard Kangro, samuti on neid külastanud ka kirjanik August Mälk.

Kirjanikupaari kodu Ma- larhjärdenis on jäänud päris tühjaks, kuna ka Marie Underi tütar Hedda Hacker on St. Görani haiglas.

Eslon asendab Hispaanias Axel Ornsteini

Kolmekordne rootsi malemeister Axel Ornstein otsustas His- paania sündmustele vihjates loobuda Barcelonasse sõitmisest. Sõjal- nimelt toimub maailmaleistri kandidaadil selgitamise tsoonit- turniir, mille on korraldanud rahvusvaheline maleliit.

Ornsteini asemel esineb Barcelonas eestlane Jaan Es- lon, kes seoses võistlustega Mallorcas viibib Hispaanias.

Tema vastased on inglase Keene, austerlane Janotshok, taanlane Ole Jacobsen, hol- landlane Sosonko, hispaania- ne Corral, läänesaaklane Pachman (tähehhi põgenik) ja inglase Hutchings.

Eslon sai Rootsi korral- duse Barcelonasse sõitmiseks

pool tundi enne Mallorca-tur- niiri algust. Ta on komment- teerinud Rootsi pressile:

"Kui Hispaania pinnal võib mängida rahvusvahelist ten- nist, siis võib mängida ka ma- let, kuna tegemist on Fide, maailma maleliidu võistlu- sega. Mina ei taha segada po- litikat malesse, sest vaadake ainult milliseid pehendumist on olnud põgenikul Pachmanil".

Kangro Göteborgis: Kaob meie kirjasõna siis kaome ka ise

GÖTEBORG (EPL) - Ajavahemik 21. septembrist kuni 23. septembrini möödus Göteborgis Eesti Raamatuaasta tähe all. See oli raamatu- ja kunsti- sõpradele tippis meeldivaks ja huviohtraks nädalaks, mille kestel toimus Hugo Lepiku tähelepanu tõmbav kunstinäitus Eesti Majas ja samas ka memuaar- raamatute väljapanek, mis oli küllalt imponeeriv ja imetlust äratav selle kir- jandusilgi paguluses ilmunud titlite rohkusega, hoolimata sellest, et väljapa- nek ei hõlmanud kõiki ilmunut saajaprotsendiliselt ja romaanivormis mälestus- teosed puudusid kogunisti.

RA n.ü. raamatunädal lõp- pes pühapäeval, 23. septem- ril NMKU aulgas korraldatud konsertaktusega, kuhu ko- gunes ligikaudu 200 kaas- maalast. Aktuse kava - ula-

tusega 100 minutit - pakkus nii sõnas kui muusikas kõlbi rahuldavat vaikust.

Aktuse avasid ütles fil- mag. Heil Robas, kes enna- kõike toonitas, et "huvi raa-

matu vastu vajab kirjutamist, nii et eesti raamat muutsuks kõigile üldteadaavaks. Selles lootes on ka 1975 kuulutatud Raamatuaastaks." Järg 11

EPL

Laupäeval, 11. okt. 1975

Olude sunnil

Sündmused Hispaanias on mitmel pool maailmas põhjustanud etteheiteid USA valitsusele, et välisminister Henry Kissinger on võinud jätkata läbirääkimisi ameerika baasidelepingu uuendamiseks Franco režiimiga, hoolimata selle režiimi vile vastase äsjaest hukkamisest, mis on vallandanud avalikku pahameelt eriti Euroopas.

Etteheiteid tõrjude seletas USA välisministrium, et käimasolevatel läbirääkimistel Hispaania valitsusega baasidelepingu pikendamiseks ei ole midagi tegemist hispaania si-sepoliitika. Läbirääkimised on üksnes tingitud nii ameerika kui lääne kaitsvajadusest Põhja-Atlandi ja Vahemere piirkonnas. President Ford kinnitas seda seisukohta oma avalduses, mis tehti teatavaks tema presivoliniku Ron Nessen kaudu.

Avalduses märgiti lühidalt, et president kaheste "traagilist olukorda" Hispaanias, nagu see on tekkinud seoses hukkamistega, ta avaldas aga ühtlasi lootust, et lääne ühised kaitsvajadused silmas pidades läheb korda kõigist raskustest üle saada. Üldmuljena presidendi avaldusest palistis kätte soov mitte komplimenteida juba kauakestnud ja viasid läbirääkimisi.

Läbirääkimised Washingtoni ja Madridi vahel ameerika baaside rendilepingu uuendamiseks algasid juba mõõdund aasta novembris, kuigi senine leping kehtis veel tänava septembri lõpuni. Lepingu kohaselt on ameeriklaste kasutada Hispaanias kolm lennuväe baasi ja üks mereväe baas. Lennubaaside asukohtadeks on Torrejón, Zaragoza ja Morón - esimesed kaks mehitatud ja võitlusvalmis, viimane mehitamata tagavarabaas.

Mereväe kasutada Rota sadam, strateegiliselt väga tähtsa allveelaevadebaasina. Et läbirääkimised kujunesid pikaajalisteks ja viadeks, selles olid peamiselt süüdi Hispaania poolt esialgu nii kõrgele üleskrutitud nõudmised, milledega USA ühel või teisel põhjusel ei saanud nõustuda.

Ameerika andmetel olevat Hispaania kõigepealt soovinnud saada lääne ühise kaitsorganisatsiooni NATO liikmesriigiks, mis aga poliitiliselt osutus võimatuks Taani, Norra, Belgia ja Hollandi vastuseisu tõttu. Sellest tingituna seadis Hispaania uueks nõudmiseks, et

senise baasidelepingu asemel, mis oli sõlmitud ainult valitsustele vahel, tuleb sõlmida ühine kaitsleping, mis on ametlikult kinnitatud USA Kongressi poolt. Washington ei saanud aga sellele soovile vastu tulla, kuna oli kahtlane, et Senat seda heaks kiidab.

Kulus palju aega enne, kui Hispaania lõpuks oma sellestki soovist loobus ja lõpuks nõustus nn. sõprus- ja koostöölepingu sõlmimisega valitsuste vahel Washingtonis ja Madridis, kusjuures aga sõnastus oleks täpselt sama kui vanas baasidelepingus.

Edasi kulus aega ka Hispaania sõjaväeliste ostude asjus USA-st seoses uue lepinguga. Avandumisena soovis Madridi valitsus ameerika sõjaväelisi kredite umbes 1,5 kuni 2 miljardi dollari väärtuses ning lisaks sellele erilise litsentsilepingu sõlmimist, mis lubaks reivade ja mitmesuguse sõjaväevarustuse valmistamist Hispaanias.

Ameeriklased omalt poolt pidasid võimalikuks neile nõudmistele ainult osaliselt vastu tulla nõnda, et sõjaväeline krediti Hispaaniale piirduks 750 miljoni dollariga ning litsentsileping reivade ja sõjaväevarustuse valmistamiseks Hispaanias hõlmaks ainult teatud tagavaraosade tootmist.

Läbirääkimiste senist käiku kokku võttes näib tulevane kokkulepe poolele vastavat rohkem USA tingimustele kui Hispaania omadele. Sellele on arvatavasti oma jagu kaasa aidanud ameeriklaste põhimõtteline seisukoht, et baasidelepingul on otsustav tähendus lääne efektiivsel kohal-olekul Lõuna-Euroopas ja Vahemere piirkonnas, eriti pärast olukorra arengut Portugalis, Kreekas, Türgis ja Kõprosel, mis viimase aasta jooksul on nõrgendanud NATO ja seega ka USA positsiooni selles ruumis.

Baasidelepingut Hispaanias uuendamiseks talitab USA olude sunnil. Olude sunnil mitte ainult tingituna praegusest olukorrast selle maa lähemas ja kaugemas ümbruses, vaid tingituna ka ajaloolist kogemustest. Kolmekümne aastat tagasi püüdis N. Lätt kinnitada kanda Hispaanias, saates sinna hulgaliselt tanke, soomusautosid, võitluslennukeid ja m. tehnikat nõuandjaid korpusekomandõri Pavlovi üldjuhtimisel.

Katse ebaõnnestus seekord, aga Moskva huvi Iberia poolsaare vastu jäi püsima, nagu seda kinnitavad hilisemad sündmused nii Hispaanias kui Portugalis.

A.K.

Vietnamlasi Austraaliasse

LONDON (EH) - Austraalia peaminister Whitlam muutis meelt ja andis korralduse teha Vietnamis põgenike vastuvõtmise tingimused lahedamaks. On arvatud, et Austraalia võtab vastu 4-6000 põgenikku.

Michael Darby, tuntud parlamentaarne Douglas Darby poeg, kes on ustavalt olnud ka Eesti põgenike sõber, hoolimata poliitilisest kuumusest või külmasest kliimast, viitab Vietnamis ning soovitas seal kapteni auksaadri, on nüüd organiseeritud vahetahitlike arstide meeskonna Vietnamis põgenike abistamiseks.

Ernst Jõesaare maal "Kolmteist", õli.

Jõesaare maalikunstist

Stockholmi Eesti Majas avati pühapäeval, 5. oktoobril Ernst Jõesaare kunstinäitus. Nimekas skulptor üllatas seekord maalide ja joonistuste näitusega, nagu ta ise seda oli kavalehel ristinud "Vaheldumise skulptuurile". Näitusest ilmnes, et kunstnik on skulptuuri kõrval pidevalt ennast väljendanud ka "ühepinnalises kunstis" - õlmalmaides ja joonistustes, kusjuures näitus hõlmab tema teisel aastal loomingu ajavahemikus 1964-1974.

See on tugevalt isikupärane kunst ja näitab, et Jõesaar võinuks oma kunstnikutele vabalt jääda ka maalikunsti juurde. Muu hulgas ilmneb, et ta ei ole mitte ainult tugev portreerija skulptuuris, vaid ka tabav ja huvitav portreerija lõuendil. Näitust vaatleb lähemalt Eesti Päävalde järgnevas numbris kunstiarvustaja Eevi End.

Näitus avas Eesti Kultuuri-koondise kunstisektsiooni esimese kunstnik Otto Paju pöüsa ülevaatega Ernst Jõesaarest ja näitusest.

Kogunenud kunstihuviliste hulgas ei puudunud ka prof. Sten Karling, omasegne eesti kunstiajaloolaste õpetaja Tartu ülikoolist ja hilisem Stockholmis ülikooli õppejõud ning Rootsi Kunstiakadeemia alaline sekretär, kes alati on eesti skulptorite hulgas esiritta seadnud Ernst Jõesaart.

Näitus on Eesti Majas avatud kuni 21. oktoobrini. Esmaspäevast reedeni on näitus avatud kl. 12-17 ja laupäeval kl. 14-17. Näituse korraldajaks on Kultuuri Koondis.

Mady Vainu tuleb oma mosaiikidega teisele sepaatnäitusele Stockholmis.

Rõõm on loomingu moto Mady Vainu mosaiigid

KARLSTAD (EPL) - Pealkirja all "Rõõm on mu loomingu moto" avaldas 29. septembril EPL-ist Tüdingen naistajaveerulise jutunäitise Mady Vainuga, kes on äratamas tema lauldaat tähelepanu oma mosaiikide ja reljeefidega. Ka eestisaakonnal Stockholmis on võimalus tutvuda kunstniku väikeste loominguaga Väike-Eesti 8. novembril algaval näitusel, mis kestab kolm nädalat ja kus esitatakse ümmarguselt paarkümneid töid. Näituse avamine toimub kell 13.

Filipstad-Tüdingen tutvustab lähemalt kunstniku eesti päritolu ning sõjaga ühenduses olnud ränkaid peasaugu globaalseid ühtsusi. Usutakse, et saanud valikuid mõõda minna ka Saksaamaal elatud perioodist eriti sõja ajal, mil Saksaamaal juhtis Hitler ja seal valitses natsism.

Ta mõnitsa ise, et rootslased armastavad sõjades saksa rahvast või Saksaamaal sõja ajal elamist natsismiga ja tunda huvi, mis kogemusest selles osas on Mady Vainu.

- Ja, kui ütelda, et sõja ajal sai elatud Saksaamaal, siis usub rahvas

kohe, et tegemist on natsiga. Kuid ise võin öelda, et olin siis vaid 17 aastat vana, ei midagi muud. Meid pommitati sageli, ja kui olla pommitide all, siis viilistat sellele, kes valitsevad: sa oled lihtsalt hirmul.

Tutvustades Mady Vainu kunstivormi ja nilsama populaarne nagu see oli tuhandeid aastaid tagasi on see ka tänapäeval. Paljud tunnevad endid olevat kutsutud - nagu öeldakse - kuid väga vähesed suudavad mosaiikitehnikas teha midagi originaalset. Ei ole aga kahtlust selles, et Mady Vainu mosaiikpilt - eriti suures formaadis - iseloomustavad originaalsus ja huumor.

- Armastan naerda, ütlevad kunstnik ise ja jätkab:

- See, mida teen, on puhtalt kujul dekoratiivne. Olla "ühiskonnasunnaline" jääb must kaugele.

Võib rahunult nentida, määrgib usutaja, et Mady Vainu on oma isikupärane kunstnikuprofil. Ta ei katseta jäljendada teisi, vaid taotleb puhtakujulist omaenda stiili, omaenda kunstnikunägu, seeläbi resas aga mõistes ja tunnistades

Kohalik elu

ALINGSÄS

Tülistogu ja kohvilaud

Enamus kaasmaalastest kuulub oma koguduse liikmeks. 18. oktoobri päevast algab kohaliku teatriteatrite kogu maja saalis korraline täiskogu koosolek uue nõukogu viimaseks. Kiriku Pm. kohaselt on liikmete poolt üles seatud 15 kandidaati, kelledest valitakse 10. Pärast koosolekut ühine kohvilaud liikmetele ja mitteliikmetele. Osavõtt teatada hilj. 16. okt. A. Oksman tel. 126 45 ja E. Keeküll tel. 174 49 et pereamad teaksid arvestada laudade katmist. Kohvilauast osavõtt 10.- isikut.

LUND

Ettehandeldu

ETS Lõuna-Rootsi osakonna korraldusel toimub Lundis ettehandeldu, kus kõneleb meteoroloog Leo Rannalest teemal: "Ilma- ja looduselise Himaalaja mägede". Ettekanne leiab aset kolmapäeval, 15. okt. kl. 19.30 Zoologia instituudi ruumides, Halgövägen 8 A. Kõik tere tulnud!

STOCKHOLM

Möödemonstratsioon

Esinduse Naalaringi traditsiooniline möödemonstratsioon toimub pühapäeval, 19. oktoobril kell 13.00 Eesti Majas. Muusikalised ettekaned, tenor Raimund Raldev laul, rikkalik loterii, kohvilaud. Pääsmed saadaval Eesti Majas Irina Augiti.

esinevaid raskusi. Iu ja hea tuju on täpsele Mady Vainu motots.

Nilpalju Filipstad-Tüdingenist, kus artikkel avaldati sarjas "Tuntud profile Värmlandis". Kunstnik ise loodab rohkem kunstihuvilisi oma teisele sepaatnäitusele Stockholmis 8. kuni 27. novembrini.

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhani Kokka
Vastutav väljaandja
(ar. ju. utg.)
Arvi Moor

Toimetaja ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm I
Telefon 21 84 46

Toimetaja, Eestisklutas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
651 02 Eestikluta, (tel. 016/14 77 72
Telliingspostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0
Eesti Päevaleht Förlägs AB,
Stockholm

Telliingshinna:

Aasta (4 kuud) .. kr. 187:--
Termin (4 kuud) .. kr. 98:--
Kuu .. kr. 18:--

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLÄGS AB

Trükkija: Eestikluta-Kurjane
Tryckeri AB Eestikluta 1975

RA aktuse korraldajaid, esinejaid ja külalisi Göteborgis. Istuvad vasakult: Bernard Kangro, rektor Gunnar Netterfors, Hilja Saarne ja Alfred Pisuke. Seisavad vasakult: Gerhard Peet, Susanna Tom-

son, Kalju Lepik, Hugo Lepik, Heli Rebas, Arvi Moor ja Harry Truus. (EPL-foto Kopler).

Raamatuaasta suuraktus Göteborgi kultuurisünnimärg

Avasõnale järgnes proloog, mille esitas selle autor, luuletaja Kalju Lepik, kes – nagu alati – keskendas ka seekord publiku tähelepanu luulele oma suurepärase diktsiooni ja tõlgendusega.

Kava kolmandaks punktiks oli koorilaul. Göteborgi Eesti Naiskoor esitas oma juhi Harry Truusi juhatusel esitaks Mart Saare "Laulu eestvõtja" (sõnad rahvaluulest) ja sis Salme Purre kolm

laulu: "Talvine õhtu" (Villeme Rüdala sõnad), "Üle kodumäe" (Henr. Visnapuu sõnad) ja "Sirel" (Kalju Ahvens sõnad).

Selline tugevalt lüürilise põhitooniga laululooming, ja koori poolt eeskujuliku etteandena, nagu see toimus, sobib õnneks kokku kulla kirjandusliku üritusega. Seetõttu on G.E. Naiskoor olnud alati tervitatud esinejaks kirjandusühtlusi. Lauljad oli seekord rahvarõivais – ja seegi oli hästi omal kohal.

RA kontsertaktuse keskseks kandvuseks kujunes kõne Bernard Kangro, kes alustas 40 aastat tagasi korraldatud Raamatuaasta juhtlausega: "Meie tüs ja langus koos raamatuga".

See oli üsna õnnelikku tüsustast – 1935, jatkas kõneleja. Põhjusti eesti raamatut 40-aastasest sünnipäeva. Kuus aastat varem oli leitud Wanrad-Koelli katekismuse 11 lehekülge ühe teise raamatu kaane makulatuurperäna. Nüüd viidetakse, et veigi varem oli eksisteerinud üks eestikeelne trükitud teos. See lükkab, kui need andmed tõeks osutuvad, eesti raamatut sünni veel kümme aastat tagasi.

Kas tänava 440 või 450 – see ei olegi oluline, sest raamatu iga on küllalt kõrge. See fakt ja asjaolu, et varasemad raamatud keelustati tookord tseensuri poolt ja hävitati, äratab mõtteid ja probleeme tänapäevast. Praegu langevad Kodu-Eestis paljud siit saadatud raamatud samuti tseensori punase pilgust ja kirve alla ja palju käsikirju jääb kodumaal trükkimata. Kui palju on siis maailm valmivabaduse mõttes üli viimase poole aastatuhande jooksul muutunud?

Palju on aga siski muutunud RA 1935 ja RA 1975 vahel. Kes oleks

võinud aimata, et 40 aastat hiljem peame Raamatuaastat hoopis paguluses ja meil on siin kaasas oma eksililise tekkinud eesti raamat – eesti elav kirjasa. Kes oleks võinud aimata, et loosung "Meie tüs ja meie langus koos raamatuga" on aktuaalne ka 40 aastat hiljem, on üli veelgi olulisem ja põlletavam.

"Meie tüs". Jah, olime tüsunud koos kirjasa. Seda, selle abil, hoiduse abil, kultuuri abil jälle rahvaks, kes võib eksisteerida laeselsa riigina. "Meie langus" – selle loosungilause teise poole mõtet ei almanud siis keegi nii konkreetset. Sest raamat, eesti kirjasa, oli omaaegse riigis andest mõistetav. See ei ole aga ilma komplikatsioonideta praegu veneustesse surve all olevat kodumaal ega ka mitte võõrkeelses ümbruses paljudes maades.

Nüüd me teame selgesti: kui kaob meie kirjasa, meie raamat, oleme ka ise kadunud rahvuse. Eesti kirjasa, ta elav loomung võõrsil on meie identiteedi kõige selgem näitaja. See on meie tunnusmärk. Selle langedes meid enam ei ole.

Kas meile, kes me vilume praegu ühes heaolurilis ja majanduslikumat mitte näilaulukorras,

oleme selles kõik tead lüüd? Vist mitte, sest muldu poleks meie algupärane kirjasa – kõige olulisem eesti raamatutest – ohusooni jõudmas.

Meistaolise eksiligrupi tunnus on peale poliitilise taotluse ja tüüliku kuuluvuse esmaajoones oma keel ja üldine kultuuripärand koos rahvusliku omapäraga mõtlemissaadis ja elutunnetus. See avaldub oma kultuuriloomingu, ajaloo ja traditsioonide hindamises ja viljelemises – seda isegi poolkeelseta ja võõrkeelena. Kogu grupi iseloomustab aktiivne osavõtt rahvuslikult organiseeritud tegevusest resp. passiivne ning juhuslik kaasatulek.

Meie üli võõrsil on siis mõte, kui selle jätkuvus on tagatud ühe grupi, ühe rahvuse jätkuvuses, meie eneste valmisse miljö pides, toonitas Bernard Kangro ja puudutas siis ka Eesti Rootsis, üteldes m.a., et "eestlaste passivne hoiak suureneb aastate möödudes. Rahvusgrupp kahaneb rahvusliku tunde seisukohalt, suureneb aga füüsilises mõttes. Aktiivsed eestlased on praegu arvustuse kohaselt 10-15.000, passivsed 5-10.000".

Aktiivsele all mõtleme eesti keele kõnelemist, eesti organisatsioonidesse kuulumist, eesti koolides õppimist, eesti ajalehtede ja raamatute lugemist ja tellimist, eesti teatritendustel, kunstnähtustel, kontsertidel käimist ja ettekannete-koosolekut osavõtmist, aktiivseid suvepäevade külastamist, eesti fondide, koolide j.m. majanduslikku toetamist jne.

Nooremate generatsioonide passiivsus on vanemad süüdi. Nad ei ole oma laste üle rikaastanud eesti keele ja eestluse valmisse algusa. On jätnud ära võimaluse parameks, intellektuaalsemaks arenguks, mida pakub kaaskeskkond.

Kangro andis ka üsna põhjaliku tagasiavastuse eesti rahvusgrupi arengustatusele, eriti kultuurisavutusele. "Sest kõik kultuurialad koos loova ja reproduktseeriva tegevusega, on rahvusgrupi konkreetne elusitu, ta vajadus ja ühtsust ka – ühtsus. Tulevikus suites seisab vastutus noorema generatsiooni kades".

Bernard Kangro lõpetas oma hoogselt esitatud kõne järgmise sõnastusega: "Paguasgruupist ja selle suletud ohukonnast oleme kadumas, aga oleme siski muu-

tumas minoriteediks. Juridiliselt me pole seda veel saavutanud, kuid moraalselt ja faktiliselt küll. See ongi meie ainus võimalik tee – olla need, kes me oleme. Ja seda me ju tahame, sest muldu poleks me täna siin".

Hoogselt kõnele järgnes veelgi hoogsam muusika. Alfred Pisuke viiulil ja Hilja Saarne klaveril esitasid äärmiselt harmoonilises koosmängus Eduard Tubina neli rahvamuusikast inspireeritud lugu – "Vana valsi", "Külakarjase sarveloo", "Kannelajad" ja "Sikurav-lood".

Alfred Pisukese eestamiskunsti tehniline osavus ja väga nõudlike heitõtte meloodiline viimistlus leidis publiku poolt aplausi näol niivõrd intensiivse reageeringu, et kunstnik pidid lisama veel kaks pala. Nendeks olid A. Lemba "Poeme l'amour" ja E. Kapi "Tants torupilli saatel".

Järgnevalt esines tervitusõnna võtuga rootsi pererahva esindajana rektor Gunnar Netterfors. Ta soovis kõike võimalikku edu eesti keelt, kirjandust ja kultuuri silistavas ja edasitardumas tegevuses. Ta mainis enne muud, et oli juja üllatlasena 25 a. tagasi puutunud kokku haritud eestlastega, kes olid tõotanud kodumaal dotsenditena, pagadirektoritena jne. Nüüd on tal tõe side eesti kooliga Johannebergi koolis, kus ei ole esinenud vähimatki arusaamatust. Ja läbisaamine koolijuhataja Eero Tarjuse ja tema kaastöötajate on suurepärane.

Rootsis on palju neid, jatkas rektor Netterfors, kes imetlevad eestlaste võitlust ja püüdust silistada oma keelt ja kultuuri. Sellest seisukohalt on eesti kool tähtsaks faktoriks. Ta toonitas sejuures keele ja kooli seost ja tõi esile järgmisi mõtteid:

Kui pole keelt, pole ka kooli. Kui pole kooli, pole ka keelt. Ilma keelele pole kultuuri. See, kes armastab oma emakeelt, hoidku seda ja õppigu aktiivselt kasutama. Keele oskus tingib lugema kirjandust. Lugemine süvendab arusaamist ja on aluseks kõnelemisele ja kirjutamisele. Kultuurilised teadmised pole võimalik omandada pingutusteta. Kultuuritraditsioonide püsimine annab sisu ja elamusit uuele generatsioonile ja väärib seepärast austust. Keel on Verner v. Heldenstami järgi "meie valmuse hää maailmas".

Kalju Lepik esitas RA aktuse lõ-

Göteborgi üritusi

Laup.-pühap. 11-12 okt. Maleva aastakoosolek Tallinna lühikonna korraldusel, koosolekud Eesti Majas.

Laup. 18. okt. Göteborgi Eesti Seltsi 30. a. juubelpidu kl. 18 Munkbäcksi seltskondlikes ruumides.

Laup. 25. okt. Põhjalatütreid-Kalevipoeg sõprade ringi sügispidu Gamlestadens Medborgarhus kl. 19.

Kolmap. 5. nov. Rahvartiete ja valpade näitus Eesti Majas.

Laup. 8. nov. Göteborgi E. Seltsi näiteringi sügispidu Gamlestadens Medborgarhusetis.

Laup. 15. nov. Pinnu Studio ettekandes "Roosad prillid" Munkbäcksskolas aulais.

Laup. 15. det. Mängukooli jõulupidu Eesti Majas.

Emasap. 15. det. Gbg E. Pensionäride Ühingu jõulupidu Eesti Majas.

Laup. 20. det. Eesti Pensionäride Ühingu Göteborgis jõulupidu Eesti Majas.

Pühap. 21. det. Alkooli jõulupidu Gamlestadens Medborgarhus kl. 15.

Laup. 31. jaan. Hilu-Saare kokkutulek Munkbäcksi seltskondlikes ruumides kl. 19.

Laup. 14. veebr. Stockholm E. Teatri esituses "Mikumärdi" Stenhammarsalenis.

Pühap. 9. maal Alkooli kevapidu ja emadepäev Gamlestadens Medborgarhus kl. 15.

NOORTE REAKTSIOON

Eesti Liberaaldemokraatliku Koondise noortesektsiooni juhatuse nimel on J. Ruusa saatnud loimetusele alljärgneva Rootsis kasvanud eesti noorte reaktsiooni Hispaania sündmuste puhul:

Laupäeval, 27. septembril hukati Hispaanias viis antifasistist, nendest üks kaasi nationalisti pärast faritsioolide kohtuprotsessi, kua süüalustel ei antud võimalust end kaitsa.

Tunname kaasi Hispaania ja Baaski rahvastele ja mõistame täielikult hukka Franco terrorirežiimi!

Klangu lüestatud rahvaste vutti! ELDK noorte sektsiooni juhatus

ÕIENDUS

EPL 4. oktoobri numbris ilmunud artiklis "Esimised eesti plaadid" on jutatud populaarsest lauljast Pauli Tammeveskist, kes praegu elab Kanadas. Lisandatud oli aga eksikombel pilt tema vanast Karl Tammeveskist, kes suri Rootsis. Palume kahtestavat eksitust vabandada.

Otsimine

Otsin oma koolilõde Salme Lentsman'i, sünd. Tiskris. Vastused: Salme Kirotar, sünd. Saar, Utsiktsgatan 7, 523 00 Utrichehamn.

pul oma luuleloomingut. Sama selguse ja kindlusega nagu proloogi ettekandes esitas ta vils luuletust: Minul on karvased sõbrad, Kirikus, Saavilants nr. 1. Prologi hõlmatusega II osa ja "Kõitjärele pühendatud" Sentimentaalne laul.

Lõppena ütles RA Göteborgi toimkonna esimees Arvi Moor, kes tegi ühtlasi ettepaneku saata aktuse osavõtjate poolt teatramängu August Mälgute tema 75. sünniaastapäeva puhul 4. oktoobril. Aktusest osavõtjad kviteerisid ettepaneku aplausiga.

Väinö Linna kirjutis JR-200 pataljoniülema

TAMPERE (EPL) – Tampere ümbruse kodukandide "Tammerkoeki" avaldab oma augusti-kuu numbris kaks kirjutist kolle. Eero Kiveliist, kes mõeldunud sõjas oli Soomes võidelnud eesti vabatahtlike rügemendi JR-200 esimese pataljoni ülemana. Paljude plitidega varustatud kirjutise autor ei ole keegi väheem kui kirjanik Väinö Linna, kes oma "Fundamatu sõdur" kirjutamise ajal oli veel tõlleske Finlaysoni tekstilfabrikus, kus Kiveli teenis soitsialosakonna direktorina.

Sel viisil on kirjutise saattunud ka mõnede Finlaysoni töölise poolt enda ni sõjaaegsele kui ka rahuaegsele ülemusele antud hinnang, mis ütleb, et "see oli küll eliglane mees ja kes oma meeste eest hoolit kandis". Linna omapooleks

kommentaaris on, et nitsuguseid tunnustusi eriti sõjajärgses olukorras ei antud just ilma ajata.

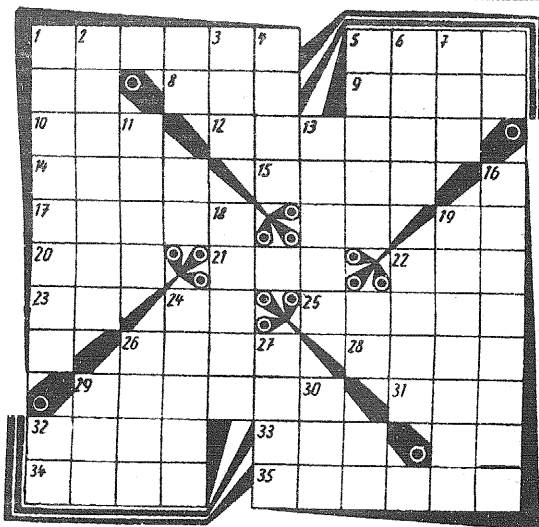
Kolita. Kiveli on Soome kõrgeima sõjalisel aumärgi Mannerheimiristi rüütel. Nagu selgub "Tammerkoeki" teiest kirjutisest ning mõlemaid kirjutisi illustreeritud plitide ühest allkirjast, oli selle isikliku vahvuse eest antava aumärgi saajaid 18 diviisits tavu-lisest rohkem. Huvitavaks osutub samuti ses diviisits aumärgi anname-tamise järjekord.

Esimenesa sal seal Mannerheimi risti üks reamees (järejekorras 4. dana), siks üks kapten (7. dana), seejärel oli 9-da Mannerheimi risti saajaks tolealegne kapten Kiveli ja alles 12-dana ametiast see 18. diviisile ülemale kindralmajor A. O. Pejarile.

Mälgü-juubelilt. Juubilar August Mälgü koos perekonnaga ja aktuse sisustajatega. Esireas vasakult kirjanik Bernard Kangro, tütar Halliki Mälgü, abikaasa Leini, juubilar ise, heilooja Eduard Tubin, tagareas kirjanik Arvo Mägi, luulataja Kalju Lepik, näitlejatar Elo

Rähn, Eesti Kultuuri Koondise esimees Leonid Laid, kirjanik Karl Ristikivi, pianist Harri Kiisk, Elfriede Tubin, Eila Mälgü, viiulimängija Alfred Pisuks, näitlejatar Lensi Römmer, Väino Mälgü ja näitleja Artur Sikk (EPL-foto Lepper).

Ristsõna 25

Paremale: 1 ristik Keel-Ameerika 5 suurfirma Rootsis 8 kevadkuu 9 hobune 10 eestlaste poliitiline org. Rootsis 12 paremus 14 naise nimi 15 põllutööstus 17 Lutsu romaan 19 kaassõna 20 enda 21 sportiklubi Stockholmis 27 suur vaat 22 naatrium 24 ingl. tina 25 vaba haigustest 26 magu 28 osa riletust 29 uhked elanud 31 vananimene (murdes) 32 meiereisadus 33 progress 34 silmavalguse kaotanud 35 kommunistlik häälekandja Venemaal.

Alla: 1 väikseim ühikond 2 aelama 3 tuntud West 4 Verdi oper 5 sõjavägi 6 avar 7 EPL toimetaja 11 suvituslinn Eestis 13 käsk 16 põdsastaim 18 Itaalia kirjanik 19 eeldakse rebased olevat 22 osa sõnast "arreteerima". 24 naise nimi 26

lahkub surnukehast 27 puhastusaine 29 kreeka täht 30 Ida-Saksamaa 32 kaksik kaashääl.

Lahendus 24:

Röövel sulges eesti neiu auto pakiruumi

NEW YORK (VES) — Eestlannat Tiiu Hõlpust rööviti New Yorgis ühe kauplusterajooni parkimisplatsil püstoliga relvastatud mehe poolt. Pärast 70 dollari äravõtmist sumdis röövel 18-aastase tüdruku auto pagasiruumi, kust ta pääses pärast paaritunnist ringisõidutamist. Politsei pole seniani suutnud röövijat kätte saada.

Neiu astus parkimisplatsil oma autosse, mispeale selle juurde ilmus umbes 22-aastane noormees. Tiiu Hõlpust püstoliga ähvardades istus ta rooli taha. Ta võttis neiu käekotist 70 dollarit, misjärele ta sumdis tede juhtistmele ja sõitma linnas ringi.

Kõrvalises kohas asus röövel ise autot juhtima, siirdudes ühele automagistraalile. Veidi aega hiljem peatati auto ja neiu käsutati pagasiruumi. Röövel sõnas, et kui neiu teeb vähimatki häält, siis lastakse ta maha.

Järgnes veul hulk aega ringisõitu, mispeale auto taas peatati ja röövija küsis, kas neiu veel on elus. Seepeale lahkus röövija ja mõne aja pärast helistas ta ühele äriomanikule, teatades, et tema äri

ette pargitud punase ja valge värvusega auto pagasiruumis on neiu.

Võtku ärijuht auto süütelukust võtnud ja avagu pagasiruum. Kuna aga pagasiruumist ei kostnud ühtki häält, võeti kontakt politseiga, kes auto avas ja neiu välja laskis.

Jääb truuks Moskvale

PEKING — Põhja-Vietnami kommunistliku partei juht Le Duan, kes viibis Peningia külasõidul, tegi avallikult ühel banketl peetud kõnes teatavaks, et Põhja-Hiina säilitab oma soojad ja sõbralikud sidemed N. Liiduga vaatamata sellele, et Hiina ja N. Liidu vahelised suhted on halvad ja pinevad.

Moskva abi Põhja-Vietnamile Vietnamis sõja ajal oli ilmselt niivõrd suur, et Hanoi valitsus ja Põhja-Vietnami kommunistlik partei ei saa oma sidemelt N. Liiduga kaotada kuigi Peking selleks survet avaldab.

Arville Puström tutvustab Stockholmis oma loomingut.

SIIT JA SEALT

Peep Rebane, Pennsylvania riikliku ülikooli assistent-professor ajaloo alal, nimetati arvates 1. juulist "associated" professoriks keskaja ja varasema uusaaja alal Euroopas.

Irli Karist-Lutz Danbury'st Connecticuti osariigis USA-s, valiti osariigi republikaanide erakonna keskkomitee liikmeks. Ta on varem valitud Betheli linna erakonnakomitee esimehe kohale.

Ülo Frimä, kes on 18 aastat olnud IBM suurfirma teenistuses, sai juba kolmandat korda kontserni eriauhinna silmapaistva teenistuse eest. Prima on skautmaster ja tegev eesti skautluses.

Prill Lennart Tammar ja Ann-Sofie Wahlberg kuulutati abellujatena maha Stockholmis.

Eedo Karrisoo, eesti kooperatiiv, kes seni elas Arkansases Little Rock'is, asus nüüd elama Portlandi. Nagu ta EPL toimetusele märkis, põhjastasid elukohavahetuse sagedased häiriivad orkaanid, mis ikka ja jälle tabasid linna.

Aleksander Massakas, end. E.V. Berliini saatkonna sekretär ja konsul, tähtistas Los Angeleses oma 70-aastast sünnipäeva. Ta on Eesti organisatsioonide liit Läänerannikuli esimeheks.

Hilja Leinjärv Baltimores tähtistas 80-a. sünnipäeva.

Palo Alto, Kalifornias suri 5. juulil Irene Kirsimägi, n-na Veermäe, sünd. 28. juulil 1908. Ta oli abielus E.V. politseivalitsuse direktori Kirsimäega ja tema vend oli end. siseminister Veermäe, kes mõlemad langesid kommunistide ohvriks. Ühe poja kaotas ta Koreas, kus ta sõjas alla lasti ja teine poeg, kutseline lendur seegi, hukkus San Francisco kohal.

Elfriede Buck, rahvatantsijate ja gaidjuht Adelades Austraalias viibis Euroopas ja Ameerikas. Seal sõitis ta edasi Singapuri, kus elab praegu ta poeg Arvo Buck.

Toomas Jaagus, insener Broodmaliist Pennsylvania osariigist, külastab Euroopareisil Rootsi, Soomet ja kontinendi riike. Reisi teeb kaasa abikaasa Susan-na.

Olaf Birk Montclairist New Jersey osariigist saabus Saksamaale, kust ta edasi sõidab Skandinaaviasse, külastades ka Rootsi.

Ilmar Tarikas, võimlemisõpetaja New Yorgist, viibib praegu sõjaväeteenistuses, kuuludes staapi Honolulu. Ta jätkab seal aktiivset sportimist, mh. käsipalli alal.

Tina-Mai Jänes abellus Soinas Olaf Pitsakiga.

Jaan Laane, füüsikalise keemia doktor, töötab professorina Texase osariigi A & M ülikoolis College Stationis. Samas ülikoolis oli varem assistentprofessoriks keelte alal ka tema abikaasa Tiiu, n-na Virkhaus, Harvardi ülikoolis keeleteadlasena doktorreerunud.

Helmi Mai New Yorgist külastas Stockholmist.

Elfriede Laugberg, tuntud kodumaine ja põlvulase seltskonnategelane, tähtistas oma 80-ndat sünnipäeva, olles jätkuvalt juhtivalt tegeva Toronto pensionäride klubis, mille asutajate hulka ta kuulus.

Marje ja Ivar Until sündis Dan-derydis poeg.

Piret (n-na Ermus) ja Bengt Hammarströmi sündis Stockholmis poeg.

Ernest Mamberg, kes hiljuti Rootsis oma karikaturistist venda Otto Mabergeri külastamas käis, kirjutab New Jersey Monmouth County aiaheht The Advisor kui silmapaistvast aednikust, kes oma Belfordi-omandis on aretanud kromosoomselt higeleadvilju — tema kurgid, tomatid jne. on maakonna suurimad. Temast on kohalik ajakirjandus kirjutanud ka kui kunstiharrastajast, kes juurtest valmistab skulptuure.

Hendrik Vallaste, end. Tartu Postimehe ajakirjanik, kes USA-s on olnud Adams County linna-parkide direktoriks, tähtistas 70-ndat sünnipäeva.

Monika-Malle ja Leo Hännball sündis USA-s Seattle's tütar Heli-Kai.

USA külaliskunstnik Stockholmi E. Majas

Reedel, 24. oktoobril kell 18 avatakse USA-s eluneva eesti kunstniku Arville Puströmi kunstinäitus Stockholmis Eesti Majas Eesti Kultuurikoondise vahendusel.

Kunstnik Arville Puström on sündinud Tallinnas, õppinud Tartu kõrgemas kunstikoolis Pallasas ja Saksamaal Düsseldorfis kunstia-

kadeemias, hiljem üliõppinud end ameeriklaste John Howelli, Adolf Konradi, Harry Ballingeri j.t. stuudios.

Srville Puström, kes töötab pedagogina St. John Baptisti tütarlaste gümnaasiumis Mendhamis New Jerseys, on esinenud USA-s paljudel ühis- ja personaalnäitustel ning saanud mitmeid auhindu.

Mäng käib Stockholmis Eesti Lastelaas Eesti Majas ruumides, mis asjatundjate ütlemist mööda on ajukahaseimalt planeeritud ja sisustatud kogu linnas — lapsevanemaist noored arhitektid on selle eest hoolitsenud (EPL-foto Nurmissaar).

Kommunism kasutab ära "detente" konjunkturi

USA-s on viimasel ajal liikuma pöördunud suured jõud, et naseruväärstada kommunistivastast võitlust ning rehabiliteerida neid isikuid, kes minevikus N. Liidu ka-suks spioneerimiselt pärast või kommunistliku ideoloogia propa-geerimise pärast seaduselma ette on astunud ning karistuse saanud.

Kasutades praegust kokkuleppe poliitika raamides loodud soodsat olukonda, töötavad kommunistide kasuks töötavad kateorganisatsioonid ja kommunistide stipendiseerivad üksikisikud pead ning võitlevad kõigi demokraatlikus ühiskonnas kasutada olevate vahenditega oma tegevuse õigustamiseks ning antikommunistide naeruvääristamiseks ja nendele fashismi sildi otsaette kleepimiseks.

Näiteid selle kohta on palju. Nii näiteks on kurikuulsad spioonid Esther ja Julius Rosenbergid, kes mõisteti aatomisaladuste venelastele üleandmise pärast reeturi surma, taas esiplaanile kerkinud ning nende pojad on välja andnud raamatu, mille veergudel katus-takse vanemaid puhtaks pesta.

Los Angelesis on Eric Bentley nimeline näitekirjanik kirjutanud näidendi "Are You Now Or Yoy Ever Been", mis käsitleb USA Esindajatekogu Ebaameerikaliku Käitumise Komisjoni üleskõnalamis-eks 1947. kuul 1955 Hollywoodi kommunistlikust ideoloogist läbimutatud näitlejate ja lavasta-tele tegevuse valgustamiseks.

Näidend dramatiseerib ja naeruvääristab üheksakümnest esita-tud tunnistajate seletusi ning laeb välja paista, et komisjon töötas samade üksikisikute mõtte kontroolimisel alusel, mis kehtisid Hil-leri Saksamaal. Näidendi esita-takse ühes väliskes teatris, kuid

saal on alati väljamüüdud ja pro-pagandameeste äri õitseb hästi.

USA ajalehti lugedes jäävad silmapaari ette mitte ainult mine-viku probleemid ning kommunisti-de ja nendele sümpatiseerinud isiku-te tegevuse ilustamine katsed, vaid tehakse suuri jõupingutusi ka rahvamasside mõlemisviisi mõju-tamiseks ning selle kommunisti-dele soodsatele teedele juhtimis-eks. Kujutaks näiteks selle kohta on suursajalehes "New York Ti-mes" 7. septembril ilmunud poole-lärgelkujeline kuulutus, milles His-paania kodusõjas kommunistide poolt võidelnud kolavanimeline ameeriklaste vabatahtlike üksus "Veterans of the Abraham Lincoln Brigade" kinnitab, et president Ford mängib väga riskantset mängu kui ta sallitab USA baasid Hispaanias.

Kuulutusel kinnitatakse, et Franco rezhimil iga jõuab His-paania peatselt lõpule ning sellele järgneb Hispaania demokraatliku rezhimil kehtestamiseks kodusõda, kusjuures ameeriklased võivad sattuda kahe talle vahele ning ameeriklaste ootab ees uus Viet-nam.

Kuulutusel kutsutakse ameerik-lasi üles, et nad Kongressi liik-melele kirjutaksid ning nõuaksid USA baaside likvideerimist His-paania. Samas taotleb brigad endale ka rahvatl rahalisel toetusl oma võitluse jätkamiseks.

Selle kuulutuse eesmärk ja sius on käegakatsutavad ja selged: ameeriklased likvideerigu oma baasid Hispaanias, et kommunisti-del oleks pärast Franco surma lihtsam Hispaania ühe võtta ja ku-jundada sellest teist Portugal.

Need on ainult üksikud näited kommunistide ja nende sümpati-seerijate tegevuse kohta USA-s mis toimuvad rahvamassidele puru

silma puistamiseks igasuguste kateorganisatsioonide ja mas-keeritud mahhinatsioonide varjus. Ja kahtlemata on sellistel aktisloo-nidel poliitiliselt nalivuse ja vähe-selt informeeritud inimeste "ajude pesemiseks" ka oma tagajärjed, millede tähtsust ja mõju ei saa alahinnata.

See kõik tuleb meelde lugu Leninist, kes ühel partei koosolekul kommunistidele raskel perioodil Moskvas märkis: "Ärge muret-sevate seltsimehed. Kui asjad muut-uvad meile halvaks, siis anname kodanlastele kõle ja nad poovad iseenid üles." Kui Leninilt küsiti, kas kommunistid on nii palju kõlenöörid, et kõik kodanlased saa-vad endid üles puna, siis vastas Lenin lakooniliselt: "Ärge kartke sellepärast — nemad ise murets-avad meile selle nööri." (VE/K. A.)

Millal neid kasutatakse?

OTTAWA — Nato Atlandi lae-vastiku juhataja Ühendriikide admiral Isaac Kides märkis Otta-vas ajalehtedele antud intervjuus, et ta on väga mures N. Liidu lae-vastiku pideva suurenemise pärast maailmameredel.

Admiral mainis ühtlasi, et ta on häiritud poola lipu all sõitva "uu-rimislaeva" tungimisest sügavale Kanada territooriumidesse, ilma et laeva oleks avastatud. Admiral väitis, et N. Liit ei ehita oma sõja-laevastikku ühes ilma eesmärgita ning laadriikidele jääb ainult mõistatada, millal see laevastik kasutamisele võetakse.

"Orwelli suund" nõuk. keelepruugis

Dr. Herbert Salu tsiteerib es-seedekogus "Utopia ja futuro-loogia" (Lund, 1972) samanimeli-ses esimeses essees inglise kirja-niku George Orwelli (1903—1950) romaani "Nineteen Eighty-Four", milles autor kujutab kommunist-liku ideoloogia kohaselt arendatud maailma ja esitab pildi aastatest 1984. Süsteem on selleks ajaks viimistletud kogu suutnud saada. Muuhulgas kuulub olulise osana selle juurde uskeel (newspeak), mida pidevalt kavandatakse aren-datud.

Ebameeeldivad asjad ja nähted on saanud heakõrallised nimetused. Nii näiteks "Ideminsteerium" ja "armastusministeerium" — tähen-davad asutusi kus juhitakse võit-simistõid, mineviku mälestuste hävitamist ning asendamist uute-ga, inimeste piinamist ja likvideerimist.

Sonavara püritakse, et takistada inimese mõlemist ja olukorra kri-tiseerimist. Dr. Salu üsib: "... tegelik elu on mõeldud vee-randajandi jooksul näidatud, et Orwelli skitseeritud suund oli mitmes küsimuses õige... inimese iga samm ja mõtet kontrollib parteilaparaat."

Kodumaal väljaantav "Eesti entsüklopeedia" (Tallinn, 1. köide 1972, 6. köide 1974), millest senini ilmunud 6 köidet kuni täht "R", k.a., on ilmselt seda uskeelt ka-sutanud. Näitena võiks tuua väl-jenduse, mida Stalini korraldatud puhastuste ajal hukatud kommu-nistlike tegelaste kohta kasutatud: "Hukkmund ebaseaduslikult re-presserituna, postuumselt reha-bilitteeritud" või lihtsalt "Ebasea-duslikult represseritud, postuumselt rehabilitteeritud."

"Represseritud" — on tuletatud inglise keelest, kuigi eestikeelne, vaste olemas. Ka oleks õige meil "postuumselt" Gelda.

Pealliskaudsel lehitsemisel tabab silm meie avalikkuses üldiselt laiemalt tuntud kommunistlike tegelaste nimesid, kelledest enam-ik juba sajandi algaastail olid astunud parteisse ning terve oma elu ja energia pühendanud ainult kommunistlike, mis neli usutunni-stuse aset tähtis. Ka olid nad teini-mud kõrgelt vastutavall ametikoh-tadel.

Teiste hulgas mõned kommu-nistliku tegevuse eest iseseisvuse ajal Eesti vanglas istunud, siis N. Liitu välja vahetatud ja seal omale isegi vene nimeid võtnud. Nagu siisekandele nähtub, on nad ene-muses hukatud aastail 1937, 1955, 1958, mõned ka varem või hiljem sõjajal. Loetleme tuntumaid eestlaseid lühgast. Kindlasti on neid palju rohkem, sest kõiki ei mainita.

1. köite 171 lk. Anvelt, Jaan (1. IV 1884—1971), parteis 1907.
4. köite 141 lk. Kork, August (11.VIII 1887—11.V.1937), parteis 1927.
4. köite 301 lk. Käspert, Johan-nes (21.V 1898—11.XI 1937), parteis 1912.
6. köite 20 lk. Palvadre, Jakob (27. IV 1889—11.X 1936), parteis 1917.

6. köite 325 lk. Pärn, Taavet (28. VIII 1889—27. III 1939), parteis 1908. Karistatud sunnitooga (1922—30), vahetati pärast vabanemist N. Liitu välja ja võttis use nime Boris Gorsaki.

6. köite 335 lk. Pöögelmann, Hans (30. XII 1875—27. I 1938) par-teis 1905. aastast saadik.
Huvitav on sama saatuse osalis-tena lugeda järgmisi suursi.

1. köite 352 lk. Blücher, Vassili (1. XII 1888—28. XI 1938), partei-lige 1916.

1. köite 283 lk. Jegorov, Alek-sander (28. X 1883—22. II 1939, lei-sil andmeil 10. II 1941).

3. köite 270 lk. Joffe, Adolf (22. X 1893—17. XI 1927). Oli 1925—27 trotsistliku opositsiooni juhte. Lõpetas elu enesetapuga.

5. köite 519 lk. Ordzoniidze, Serge (24. X. 1886—18. II. 1937). Lõpetas isikukultuse olukorras elu enesetapuga.
Nagu Orwelli romaani proto-

tüübina "Goldstein", kes kõigis ebaõnnestumises ja vigades süüdi, esineb järgmine tuntud nimi.

1. köite 325 lk. Beria, Lavrenti (28. II. 1889—23. XII. 1953), partei-lige 1917. aastast saadik. "... po-litiline avantürist, kel õnnestus pääseda vastutavatele ametikoh-tadele.

... oli isikukultuseaegsete eba-seaduslike repressioonide peao-rganiseerijaid. 1953 paljastati Beria reeturlik tegevus. Ülemkohus mõistis Beria ja ta kaassüüdlased surma."

Buhharin hukati 1938, samuti vanad kommunistid Zinovjev j.t. Keegi ei tarvitseks kahelda, et ka Viktor Kingissepa nimi leidumaks selles represseritute ja rehabili-teeritute nimekirjas, kuid "Koda-nlik poliitsei vangistas ta ööl va-stu 3. mail (1922) ja lasti välkkoitu otsusel maha."

Varem ilmunud mitmesugustes teistes väljaannetes on samade represseritute ja rehabilitteeritute surma kohta märgitud, et hukkus isikukultuse ajal või järele isikukul-tuse ohvrina. Mõne kohta ka vae-nuliku laimu ohvrina.

Kui aga samas väljaandes osal on märgitud, et suri ning liastud aeg ja koht, kuid teistel juhtudel sellest mööda mindud, laeab see asjaolu järeldusi teha.

Näiteks Johannes Vares-Barba-rus valiti Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimeheks, millisel kohal töötas elu lõpuni (28. nov. 1946) See kinnitab võõrsele jõudnud teadet, et ta lõpetas enesetapuga elu.

Kodumaalt saabunud raamatute ja ajalehtede "uskeel" vajaks lugejate hoolikamat tähelepanu. (MK/PILL)

Muusikaline päraslõuna

SALME PURRE

Meie tuntud naisheellooja ja mitmekordse koorilaulude võit-luste suhinnasaja Salme Purre looming haarab koorilaulu nii se-ga, mees — kui ka naiskoorile, klaverimuusikat, soololaule ja palju muud. Teda võime kuulata solistina ja laulude saatjana muu-sikalisel päraslõunal, mis avab sügahojas Stockholmis.

Marie Underi luulet esitab näi-lejatar Mare Leet, keda pole mit-mel aastal avalikult esinemas kuulud.

Muusikaline päraslõuna toimub pühapäeval, 12. oktoobril kell 18.00 Jakobi kiriku koguduse saalis use Riigitehnikahoone juures, Malm-torgatan 5.

Pääsmend eelmüügil Eesti Kul-tuuri Koonduises 10- ja üks tund enne algust kohapeal.

Leinateated

Thunder Bays Kanadas suri 25. septembril Juri Jürivee, sünd. 30. märtsil 1911 Lätis.

Haapsalus suri 23. septembril Kustas Vahl, sünd. 10. aug. 1890 Asukalla vallas Läänemaal.

Eskilistuna suri 2. oktoobril Evald Küttis, sünd. 23. apr. 1930.

• Uudiskirjandus

EESTI RAAMATUD INGLISE KEELSES

Viimastel aastatel on mitmekordistunud nõudmine ingliskeelse eesti almeid käsitleva kirjavarja ja teaduslike tööde vastu. Olukorda peegeldab asjaolu, et on korduvalt kirjandust mitmeid varem ilmunud teoseid, nii ilu kirjanduse (eriti Aino Kallase raamatud) kui ka teadusliku kirjanduse vallas. Kuid on ilmunud ka originaalseid töid eriti USA-s. Eestlaskonnas on taolisele kirjastamisele viimasel ajal erilist rõhku pannud Eesti Teaduslik Ühing Ameerikas, mis on kaheajalikkemine eesti soost kõrgemate akadeemiliste kraadidega teadlaste ja õpetlaste organisatsiooniks, pühitsedes ühava 25-nda aastapäeva.

Kaks Ühingu väljaannet, mis saavutasid erakordseid hea arvustuse, ning mis seetõttu on täiesti läbi müüdud on 1965 ilmunud Estonian Poetry and Language toimetatud Viktor Kõressaare ja Aleksis Ranniti poolt, ning Literature in Contact: Finland and Estonia George Kurmani sulest.

Eelmisel aastal ilmus Ühingu kirjastusel A Bibliography of English Language Sources on Estonia (662 lehitatud titlit ingliskeelsete perioodika, pamfletide ja raamatute), koostatud Marju aj Tõnu Parmingu poolt. Käesoleva aasta sügisel toob Ühing inglise keelses tõlkes välja Liivimaa vanema riimkroonika (The Livonian Rhymed Chronicle), tõlgituna kahe ameerika professori poolt (Jerry Smith ja William Urban).

Mainitud bibliograafia täidab eriti olulist ühingu õpetlastele ja asjahuvilistele, kellele tarvis taolist loetelu varem pilmunud. Riimkroonika on aga üheks olulisemaks ajalooliseks allikaks Eesti, läti, Liivimaa ja saksa ordu kohta 13.–14. sajandil.

Lisaks ilmus Ühingu vahendamiselt lühiajalugu USA eestlastest (The Estonians in America 1627–1975), toimetatud Jaan Pennari, Tõnu Parmingu ja Peter Rebese poolt, see 160. leheküljelise teos on samuti esmakordselt väljaandeks oma alal, ning ta saavutab erakordseid suure leviku, kuna ilmus osana sarjas, mida tellivad tuhandad avalikud ja koolide raamatukogud.

Tulevast aastal ilmus eelmisilise bibliograafilise täienduskõide, mida praegu toimetab ja koostab Kersti Tannberg, pealkirjaga, Resources for the Study of the Estonians in America. Viimase tarvis

tehtavad uurimused on toetatud "ethnic heritage" summadega, mida Ühingu õnnestus 1975. aastal saada eestlaskonnale.

Eelmainitud on praegu võimalik veel tellida kolme teost: bibliograafiat doll 5.50, ajalugu doll 6.50, ja riimkroonikat 6 dollarit. Viimane on ettevalmistamiseks, esimesed kaks on Ühingu laos ja valmis väljasaatmiseks, teiseid saab tellida Eesti Teaduslikult Ühinguult New Yorgi Eesti Maja aadressil, tellimised peavad olema ettemakstud.

Lõpuks veel olgu mainitud, et Ühingu on kavas lähemate aastate jooksul välja anda mitu bibliograafilist tööd, ning korduvalt ajalooliselt tähtsaid allikaid, mida enam ammu pole saada olnud. On loota, et kirjastamise programm ka tulevikus tõlketöid (nii eesti kui muudest keeltest) rohkem hõlmab. Seega on Eesti teaduslik Ühing Ameerikas muutumas sellel alal üheks tähtsamaks kirjastajaks ülemaailmselt. Mainimisväärselt on Ühingu tööd senini leidnud ostu või vahetuse korral tee kõikidesse Lääne maailma tähtsamatesse raamatukogudesse.

Raidve esineb

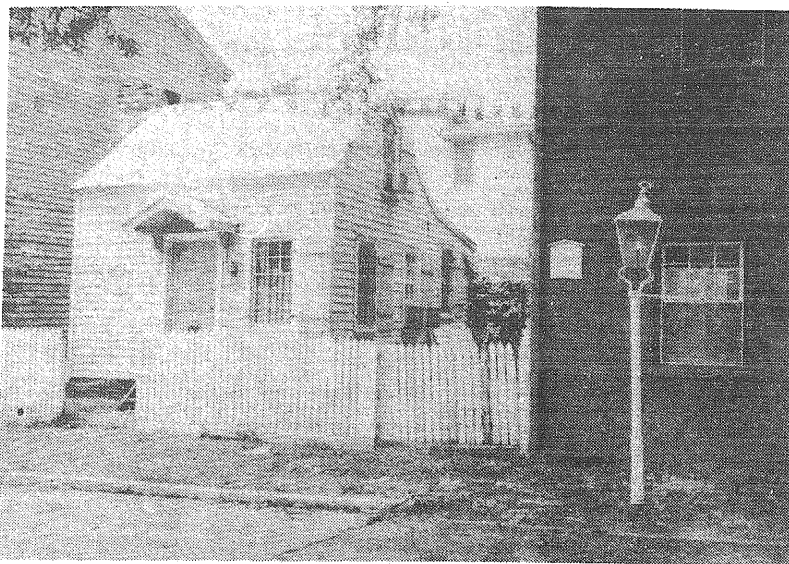

Tenor Raimund Raidve.

Jakobi kiriku koguduse saalis, uue Riigipäevahoone kõrval, Malmörögatan 5 toimub pühapäeval, 12. oktoobril kell 18.00 muusikaline pärastlõuna, mis avab sügislooma muusika ja luule esitamisega.

Kavas on meie armastatult poeet Mari Underi luule, mida esitab Mare Leet. Tenor Raimund Raidve laulab helilooja Salme Furre laule tema enda klaverisaat ja helilooja esitab ise oma klaverimusiikat. Nagu kavast ja esitajatest nähtub, kujuneb muusikaline pärastlõuna huvipakkuvaks sündmuseks.

Piletid eelmüügil Eesti Kultuuri Koondeis 10,- ja üks tund enne algust kohapeal.

Savannah restaureeritud maju. Keskel Mr. Bacons House aastast 1820, paremal The Old Seacaptains House aastast 1840.

Endel Kõks: SAVANNAH

Savannah kõlab kuldagimoodi teiste romantiliste linnanimede moodi, nagu Havanna ja Casablanca, ja sellest romantilisest kõlast oli öieti küllalt, et võtta ette matk läbi hispaania sambiaal sõjarealistlikuks muutunud tammiku-te, puhtu maanteed palistavate palmialade ja lõpuks pikri rannakärgi iseloomustavat tasandikku ja lausa soleset linnakitsale.

Sest Savannah on sadamalinna – öieti oli ta kunagi õige suur sadamalinna, kus 200 aasta eest püüdis elav tegevus ja rikas ring esinduslik seltskond taotles olla lümarilike kultuuri kandi.

Savannah on aga olnud ka kindluse- ja veel praegugi osutavad sellele neli fori nimega Jackson, Pulaski, Screven ja McAllister ja need on kõik etendatud tähtsat osa kondusjaja ja varemgi.

Savannah ajalugu algas 12. veebruaril 1733, mil kindral James Edward Oglethorpe oma kolonistide grupiga püstitas sinu oma telgid ja tundub, et kindralihärra ise on kavandanud selle Ameerika kontinenti esimese plaani järele ehitet linn, sest vanalinn, mis moodustab praeguse Savannah ajaloolise osa, on joonistatud nagu komando ja käsu peale.

Ainult sirged tänavad ja ilusti joondatud majad, ei ainsakiti tsiviliseerit kõveriku ega ümmargust plastskest.

Ometi on kindral Oglethorpe olnud linnaplaani ka omad mõtet – ta on lasinud rajada iga kahe tänavaga järele saakirjuseid ja neljakandilised pargid, mis muidugi olid plaanistatud kodanikele meeldivaks puhkuseks ja linnale iluks. Praegusel autoajastul aga teevad need liikluse üpris keeruliseks.

Ühel nilsugusel aakrilisel väljakul selgub, et Savannah on õige mitme asja poolest esimene Ameerikas, selle ääres on olnud esimene kõrts, esimene avalik leiva, kus linnarahvas võis käia oma leibu ja salu küpsetamas, esimene veski ja Georgia osariigi esimene "kaubamaja".

Kodanikud on aupaklikult püstitanud ka monumentid linna enda ja 13-nda koloonia asutajale ja sel on James Oglethorpe kujutatud väepühile ja masdevallutajale sobivas poosis: paljas mõõk käes ja pilk kolmekandilise kübara alt kaugetesse juhtitud.

Istudes Forsythi pargis ja vaadeldes püskavaid, mis on selge koopla Parliis Place de Concordi paiknevast fontäänist ja valkseit

nurisesed, et park on nii koristamata, tuleb mu juurde vanem mees.

Ilmselt juttu puhuda soovides küsib kust ma pärit olen ja et kas ma sadamas juba olen käinud. Ja Factors Walki näinud?

Jah, ma olin seal ja olin vaadanud ka sadamaäärseid kaubatanavaid, mis olid silutet laavadel ballastina kaasa toodud munekividega ja ma olin seisatanud ka pronksikuju ees, mis kujutas kooraga kõekõrvas esivat naist, kes lehvitas käega merele.

Selle kohta ütles mind kõnetanud mees, et see olla küll maailma ainuke kuju, mis püstitet üle vanaatidrukuile. Nimeit olevat Savannahs olnud naine, kel pole olnud muud teha kui käia sadamas ja vaadata lahkuvaid laevu ja nende lehvitud.

Ja kui ta seda eluaga oli teinud, siis olid kodanikud ostustanud teda võtta igaveseks ajaks linna sümbooliks. Mees, kelle püksid ja kuub on plust võidunud, jutustab rahulikult, et Savannah on pärast sõda suuruselt kahekordistunud, et nüüd on elanikke sada nelikümmeend tuhat ja et pooled neist on värvilised ning et noorsool olevat probleeme ümastaotse ja et eile olnud linnas neli rõõvimist.

Täman teda lahke jutu eest ja jätkan oma matka ajaloolises keskkonnas, kus vanasti küll ei olnud ümastaot, küll aga rõõvimist, sest leian nn. Pirates House, mis on olnud meremeeste kõrts, ja kus olevat surnud see kurikuluus kapten Flint, kes "Varanduste saare" tegelaseks on saanud ülemaailmselt tuntaks.

Praegu kuulub maja Savannah ajaloolisele ühinguale, ja see ühingu on ostnud tellisigi ajalooost märgitud hooned, neid restaureerinud ja see ühinguat kõikid linna kodanike ajaloolist mälestusmärke säilitama ja nende eest hoolitsema.

Ja hoolitsemist oleks tõesti vaja, nagu puhastamist ja korraldamist vajaksid paljud tseledki Ameerika linnad.

Ometi on meeldiv, et grupp kodanike on asja juba üles võtnud ja pühav Savannah'le tagasi anda osa tema kunagisest ajaloolisest hilgusest. Linnas on silmapaistvate märkidega tähistet, marssruudid autoajastajale, jalgratturitele ja matkajate jaoks ning moodne turismikeskus annab soovijale vajalikke seletusi, plaane ja brošüüre, mis veelkord tõestavad, et Ameerika on reklaami maa. Üks salus linnake pakub rohkem rek-

laamibrošüüre kui terve Rootsi riik.

Kaasaegne Savannah on hoopis vähem huvitav. Keskkonnas seub haar, kuid see avatakse alles, kui viis ja mõni blokk emal on Chrystal Room, kust saab kohvi ja jäätist, aga mille omanikul on olnud kummiline idee teha istumise- ja söömiskohad katoiku kiriku pihpinkide SARNASEIKS. Nii ei näe muud kui kõrgel vahesela, oma nina ees. Tetsel pool aga luristavad pühapäevarietuses neegrilapsed kõrtga oma joogiklaasides.

"Roosad prillid" lavale

Sügis hakkab kätte jõudma ja sellega koos uus teatritoos. Ettevalmistustööd uute näidendite lavaletoomiseks on intensiivselt käigus. Järjekordse lavastusega toob Pinna Studio lavale Hugo Raudsepa tuntud näidendi "Roosad prillid".

Esietendus ja kordusetendus toimuvad Stockholmis Sõdra Teatris laupäeval, 8. novembril kell 19 ja pühapäeval, 9. novembril kell 17. Pääsmed on eelmüügil Eesti Kultuuri Koondeises, Wallingatan 32, tel. 11 51 16 alates esmaspäevast, 13. oktoobrist. Pensionäridele ja koolinoorusele alandatud hinnad teisele etendusele.

"Roosad prillid" lavastab Signe Pinna, lavapilt Roman Väliit. Kaastegavad: Signe Pinna, Lea Trepp, Karin Holm, Mari Kilman, Tiina Randviir, Jussi Rohot, Ago Pärtel, Aleksander Pihl, Elmar Kold ja Lauri Nurmisäär.

Kõigi traditsioonide kohaselt läheb Pinna Studio külastokti vilma ka teistesse eestlaste keskustes. Esialgsete kavade kohaselt toimuvad etendused alljärgnevalt:

Göteborgis, laupäeval, 15. novembril kell 19 Munkebäck kooli aulas, Boråsias pühapäeval, 16. novembril kell 14 Engelbrektsskolas, Norrköpingis laupäeval, 22. novembril kell 19 Fickskola aulas ja Eskilstunas pühapäeval, 23. novembril kell 15 Folketis Hussis.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Naisringi koosviibimine

Eesti Naisringi järgmine koosviibimine toimub Eesti Majas, Wallingatan 34, kolmapäeval, 15. oktoobril algusega kell 17.30.

IRA LÖFVANDER & CO

Surbrunnsgatan 29, 113 48 Stockholm

Förmedling av licensierade postpaket till SSSR. Möjlighet finnes att beställa bilar och lägenheter för mottagare bosatta i SSSR.

TÄNK PÅ ATT SÄNDA EDRA JULPAKET I GOD TID!

Närmare upplysningar per telefon 08/32 21 40

Rahvusvahelisel graafika suursündmusel Jyväskylä

Soome alustas rahvusvahelise graafika-traditsiooniga Graphica Creativa nimelise suurnäituse korraldamisega Jyväskylä moodunud suvel, millest kutsuti osa võitma esinejaid 20-st maast.

Näitust käis vaatamas eesti nimekas kunstnik ja graafik Karin Luts, kes vahendab oma muljeid alljärgnevas. Tema esimene kunstikiri ilmus 20. augusti EPL-is.

Ruttan varahommikul pikka Kauppakatu mööda linnast välja, et "Graphica Creativa" näitust vaadata Alvar Aalto ja Kesä-Soomuse muuseumides. Tee ääres näen rohkeas halle puumaju värvatena aedades, esiküljel rippuvad tommunud ornamendid, millest võib oletada, et majad on ehitatud kunagi käesoleva sajandi algul.

Kusagil pole näha ühtegi näituse kuulutust. Teistel maadel, kus peetakse rahvusvahelisi kunstinäitusi, ripuvad terved kangad üle linna tänavate kuulustetena. Paremat kiit paistab näe serval sirge münnimets üksikute pinkidega teede ääres. Eespool mõned punasest telliskivist majad, mille seinad meenutavad kindluse müüre. Majade ees ja vahel näen isiklikke helesiniseid sild-treppe, mis tulevatavate meelde jaapani puulõigetel.

Need ehitused siin mändide all ongi uued ülikoolhooned kuulsas arhitekti Alvar Aalto plaanide järel ehitatud. Hiljem näen ühes A.A. muuseumi tiivas tema tööde ülevaatenäitust, kus seintele on asetatud pikas reas fotodist tema ideede ja plaanide järel valminud ehitustest. Seina ääres on asetatud poolsada või enam tootimudelit heledast puust paenutatud puust jalgaadega, kus on kasutatud puulõikloomulikke omadusi.

Ka Veneetsias, Biennaali näitusele on Aalto ehitatud Soomele uue avara näituse-paviljoni, mida kasutavad kolm Põhjamaad binaalide puhul. Samasse aeda on ta ehitanud ühe lihtsa kuuritaolise majakese, millest on saanud kunsti-ruumide müügikoht. Teatavasti kroonib Aalto kuulust kongressihoone "Finlandia" Helsingis. Väärrib tähelepanu, et Soomes leidub suuri ja originaalseid ideedega arhitekte.

Ei ole lähemalt teada milliste põhimõtete järel näituse žürii oma valiku oli teinud. Graphica Creativa näitusest oli osa võtnud kutsutud 20 maad, nende hulgas ka N. Liit, kes oli aega loobunud, millega ka väike lootus, seal eesti graafikat näha, ära jäi. See suri näituse-materjal, kokku 700 graafilist lehte, oli ülespandud kahte muuseumi, mis asuvad üksteise kõrval.

Sisse astudes häirisid mind talvised värvikirjud skiscreendid. Ülemine ruum oli joetatud vaheseintega, kuhu oli riputatud mustvalge ja värvilise graafika ridamisi ja vaheldumisi maade järele. Soomlased ise näitavad suure enamuses mustvalget graafikat tuntud traditsioonilistes tehnikates. Domineerib figuratiivne fabuleeriv teematika. Põhjamaade graafika osas oleks Soome osakond võinud küll palju suurem olla.

Kunstihuviline turist, kes kaugele reisib Jyväskyläse ette võtab, tunneb kõige suuremat huvi Soome kunsti vastu. Oleks tahtnud näha ka nimekate ja tuntumate graafikute uusimaid töid, nagu Tuulikki Pietilä, Simo Hannula, Pentti Kaskipuro, Tuntu j.t. Nad aga sellest esimesest triennaalst mingil põhjusel osa ei võtnud. 75-est osavõttasovijast oli välja valitud ainult 22, kellele hulgas mitmeid huvitavaid isikupäraseid graafikuid. Kuid oli ka neid, kes sellele rahvusvahelisele näitusele midagi juurde ei annud.

Osa põhjamaade graafikuid Rootsis ja Soomes on viimasel aastal olnud angažeeritud poliitilistest ja sotsiaalkriitilistest teemadest, kasutades selleks Mao, Nixon j.t. portreesid. Ideed ja tegelaste portreed on võetud sageli päeva- või öhtulehtedest, kuigi teame, et poliitika pole kunagi olnud mingi kunstilikkas. Mõned Soome graafikud käsitlevad poli-

tilisi teemasid võrdlemisi vabalt, dramatiseerides situatsioone omapärase põnevusega. Üks neist, Eino Ahonen, on püsivalt oma töödesse põiminud Hitleri-aegseid olukordi.

Ta kirjutab ühes oma näituse kataloogis oma tööde kohta: "Uued mehed kukutavad vana riike. Rahvad vajavad riigimehi, kuid ajalood jäh püsima mõni kuju, kelle tegusid on vaja hävitada." Ka Waskilapi kompositsioonides kohatame poliitiliste portreid ja fragmente ajaloost.

R. Kanerva, kelle töid olema mitu korda varem juva Stockholmis näinud, lähtub ilmselt popkunsti elementidest. Tervitab mitmeid tehnikaid korraga, silkscreeni, fotokollage, et nähtavale tuua väikekodanlasest miljööst midagi iroonilist.

Lumikangase arhitektuurnilist lehti on viimasel ajal näitustel esiletõstetud. Ta näib kergelt omaks

Karin Luts, kirjutise autor.

võtnud olevat klacstistlikku arhitektuuri motiivide – sambad, kaared. Ta rekonstrueerib sel alusel sümmeetrilisi, perspektiivseid vaateid otse-trüki tehnikas.

Iseseisvama kujundusfantasiasla näivad mulle olevat mitmed teised graafikud, kelle tööd väärtsid lähemalt vaatiust. Neist mõned nimed: Kuntsi, Kuusele, Lehtovaara, Mäkinen, Nieminen j.t. Elna Luukanen, üks triennaali preemialaasajaid, käsitleb oma väikestes akvatinta kuivnõel tehnikas vanu motiive ja tehnikaid, kuid use tundelikkusega. Mõni noor on kiindunud fotograafilisse realismi, teised liiguvad irreaalsuse atmosfääris.

Väino Rouvinen on vanade paradiis romantik. Kõrgete vanade puude varjus suveöö unelavas paikes, märkame valgeid kujusid ärkamas. Outi Holskaneni intuitsioon akva- ja mezzotintades ilmneb lapsele omast intuitsiivset tundelikkust. Tema "Uni" ja "Kübar" jäävad nagu väikesed takjas meelde kinni. Värvilist ja sõovitussgraafikat on sellel triennaalil veel väga vähe näha, ainult Lea Ignatuse "Kolmas plaan" ja Antero Olini arhitektuurilises raamistikus vaated esitavad Soome osas paarivärvilist etsingut. Üldiselt näib värviline graafika Soomes veel vähe tuntud olevat. Teame aga, et Norras on värvilist graafikat harrastatud palju varem.

Munchi värvilised litograafid olid esimesed teerajajad. Peale II maailmasõda ilmusid värvirõõmsad Gauguini (poja) puulõigatud näitustele. Nüüd töötab Norras värvilise graafika alal Rolf Nesche, kelle värvilisi originaalgraafilisi metalltrükke, suurelt osalt tema omade käsitrukkide, milliseid mõne aasta eest Stockholmis National Museumsis erinäitusele nägime.

Soome triennaalil näitusele esitab Norra Anne Breivik kõige täielikumaid mitmevärvilisi etsinguid käsitsi, isiklikult pressitud (tré par Partiste). Need oleksid pidanud saama preemia. Norriase Ole Johan Törsti värvilised "folprintid" on kujundusrikkad ja osalt etsetud. Seal reas näeme veel mitmeid suuremõõtmelisi huiaritavaid kompositsioone.

Taanlastest oleks sellel näitusele tahtnud näha Lars Bo mutnasjututeemalisi värvilisi etsinguid, kuid näeme seal litograafilisi krüidjoonistusi, mida näeb ka harva. Neist on meelde jäänud Nanna Herstad vanamoelised holbergiaegsed inimesed interjöörid, kus "asjade traagiline üksildus" nagu puhkenuks uuele kunstipärasemale elule.

Litograafidega on veel tulnud Bendt Thofet Nielsen. Tema viis variatsioonid temale "Kuju" asotsieeris midagi mõistatuslikku. Mille paistis, et neisse oli peidetud mingi näija või lelvamure. Tuntud taani graafik Palle Nielsen oli saatnud näitusele mõne uuema lehe oma linoollõigete sarjast "Orfeus ja Eurydike". Temale oli loovutatud üks näituse preemiatest.

Islandist oli saabunud huvitavaid etsinguid Ragnheidur Ionsdóttirilt ja Einar Hakanorsonilt suuri akvatintaetsinguid. Rootsis osas oleks rohkem tähelepanu väärinud Per Svensson Malmöst. Tema on tugev talent, algupärase fantasiasla, suurte tehniliste võimetega. Tema unelavad rohtuad fantastiliste putukate, taimede ja õttega on täis loodushüüdnud ja salapärasust elu.

Tänapäeva moodsas graafikas mängivad jaapanilased juhtivat osa. Nende erilist dekoratiivset värvimeel, leidlikkus motiivikuulutades, tehniline täpsuslikkus, on alati imeteldavad. Näitusest võitis osa 14 kunstnikku.

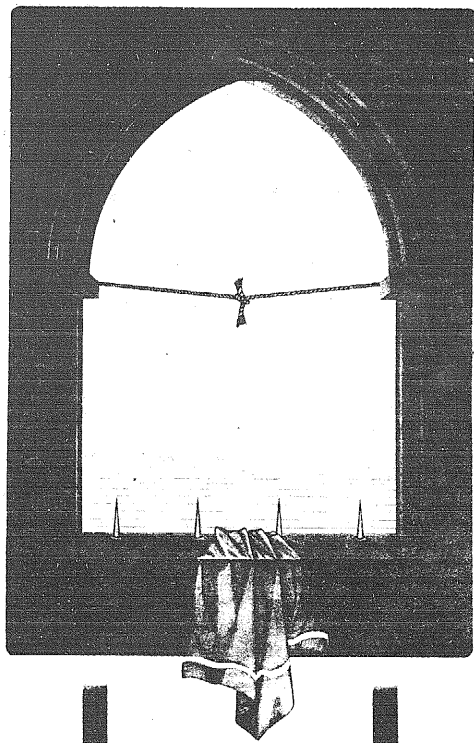
Kaugeilt lõunast võtab osa 9 juugolaavlast, kõik erinevate teemade ja tehnikaga. Jugoslaaviad on väene rahvas, kuid mitte valmivaene rahvas. Päägaugu igal aastal ilmub selle rahva hulgas kunstitribüünile mõni eriline talent, tulise temperamentidga, spontaanne isiksus.

Möödunud aastal esimes Firenzez graafikabiennaalil higelisuurte värviliste puulõigetega Meriad Berber. Tema tööd said Firenze linna "suure preemia" pool miljonit liiri. Nüüd esineb ta edukalt Soome näitusele. Kõik need, kes ei oska ehk moodsast graafikakunstist lugu pidada ehk keda uued "võtted" ja tehnikad shokeerivad, võivad hingata rahuldalt Meriad Berberi kuldkirjalistele, maailmale peaaegu sarnanevate puulõigete ees, milledest üks on pühendatud poeet H. Humole, teine Gustav Klimtile (austria kunstnik), kolmas "Romantika I" kuldjuukselisele florentiinlannale...

Mitmed maad, nagu Ungari, USA, Läti-Saksamaa olid saatnud näitusele peaaegu tehnilisi joonistusi, diagramme, raken-dusgraafikat ilma funktsioonita. Silkscreeni näeme igasuguses tegumeos fototilkscreen, fototito, fototseint kombinatsioonides, mis täitis selle näituse värvilise graafika aset.

Kunstgraafilise välimusega kataloog suurte reproduktioonidega oli heaks kaaslasel näitusele. Kahjuks ei olnud aga selles graafika tehnikad kuigi täpselt ära märgitud. Graafikat ei ole raske analüüsida traditsiooniliste tehnikate alusel, kuid moodsa graafika vaatlemiseks peavad vist olema detektiivilised.

KARIN LUTS

Soomlase Antero Olini värvisilöövitus ja akvatint näitusest AKEN IV.

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISK DÄGLADET

10. oktoober 1975

Külg Arbeteeris: "EPL kohtlemine on SKANDAALNE diskrimineerimine"

Arbeteeris on kirjutanud, et Eesti Päevaleht on teda ja teisi kunstnikke diskrimineerinud, kuna nad ei saa oma teoseid avaldada. Ta nõuab, et Eesti Päevaleht võtaks tema teoseid vastu ja avaldaks need. Kui see ei ole võimalik, nõuab ta, et Eesti Päevaleht maks talle kahjusid.

Ida ja Kudu Soomes

Ida ja Kudu Soomes on kirjutanud, et nad on Soomes viibides näinud palju huvitavaid asju. Nad räägivad Soome kunstist, arhitektuurist ja loodusest. Nad ütlevad, et Soome on väga ilus riik ja et nad soovivad tulla Soomes elama.

Valmistulemusi selgitamas

Valmistulemusi selgitamas on kirjutanud, et nad on selgitanud, miks nad on valinud teatud teoseid. Nad räägivad oma otsuste põhjustest ja soovivad, et teised kunstnikud saaksid neist õppida.

Tehke oma sugulastele ja sõpradele kel veel puudub eesti ajaleht

KINGITUS

tiheda kontakti näol eestlusega mida võimaldab

EESTI PÄEVALEHT

Kinkekaarti Eesti Päevalehele saab talitusest: Box 667, 101 29 Stockholm 1 või helistades telefonil 08/21 84 46

Seattle USA-s suri 9. septembril Heili Rebane, n-na Saar, sünd. 5. veebruaril 1917 Tartus. Kadunu oli heilooja Mart Saare tütar.

Long Islandil New Yorgi osariigis suri 18. septembril Helene Margarete Olmet, sünd. 11. veebruaril 1889 Tallinnas.

Salaluurete sõda

Kahe suurima maailmariti salaluure vahel käib sõda, mida lai avalikkus palju ei märka. Inglise ajakirjanik Stewart Steven on kirjutanud raamatu "Operation Splitter Factor" mis käsitleb nii ameeriklaste CIA ja venelaste KGB tegevust, esitades teravaid süüdistusi ühenduses kasutatavate meetoditega. Stewart Steven, kes seisab inglise lehe Daily Mail teenistuses, teos ilmus Saksamaal pealkirjaga "Spionsatz" (Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart, 19.50 DM).

Stewart Steven on valinud lähtekohtaks USA salaluure, kuna ta tahtis selgust tuua ühe CIA operatsiooni käiku, millest on palju kõnelnud ja fantaseeritud, samuti et selgust tuua CIA ja teiste riikide luureorganite võimusesid. ERiti aga, kui nende tegevust küllaladest ei kontrollita, millist mõju nad võivad avaldada suurriikide välispoliitikas.

Nüüd põgusalt raamatu sisu juurde. Endine diplomaat Noel Field teatas Teise maailmasõja ajal mitmesuguste riikide poliitilise põgenikke keskusega Shveysits. Tema kaitsesuhtes olid peamiselt kommunistid. Paljud nendest saadeti USA vastuluure, CIA, juhi, omaaegse välisministri venna Allen Dulles teadmise ja rahadega oma kodumaa dessee tagasi ja nendest tekkisid hiljem mitmesuguste kombinatsioonide kaudu hilisem idabloki valitsusasutuste juhtide tuumik.

Pärast sõda ei saanud Noel Field, kelle kohta oli selgunud, et ka tema on kommunist, enam pöörduda tagasi sse.

Astus kontakti oma raudkardinataguste sõpradega ja palus astüül N. Litud. Asjast sai teada toptelagent Josef Swiatlo, kes samaaegselt töötas Poola ja USA luurete. Swiatlo andis Fieldi kavatsusest informatsiooni isiklikult informatsiooni N. Litud KGB shefile Berijale, lisamärkusega, et Field on ideoloogiliselt trotskist. Autori arvates lisas ta seda USA luurejuhi ülesandele, kuna oli teada, et Stalin trotskiste ei kannata.

USA CIA peajuh Allen Dulles seisis sellesama Fieldiga ikka veel otseses ühenduses. Operatsiooniristis ta "Operation Splitter Factor" ja Field pidi olema selle teostajaks. Dulles kava järelle pidi Field kujunema selleks plahtuaineks, mis oleks terve idabloki "õhku lasknud".

Stewart Steven on seda plaani uurinud aastaid, seetõttu saatuses ühenduses paljude tuntud tegelestage mõndunud sõjast. Plaan kohaselt tuli selle bloki väitsusjuhte ja ajamehed Stalini silmis diskreditteerida kui "lääne agente", "titoliste" ja "trotskiste".

Dulles arvates pidanuks tulemuseks olema venelaste surve suuremine satelliitriikides ja sellega vastavate rõhitud rahvaste eraldamine N. Litudust.

Alguses läks kõik plaani kohaselt. Berija soovil vahistati Poolas,

Bulgaarias, Ungaris ja Tšehhoslovakkias kõik vähegi olulised isikud, kes otse või kaudselt olid seotud ühenduses vahepeal arreteeritud "salakuulaja" Fieldiga. Nad anti riigireetureina kohtu alla. Tekkinud kohtulavastused kestsid 1949–52. Ainult Tšehhoslovakkias kannatasid puhatusaktiooni all 100.000 inimest, kellest 1000 hukati.

"Operation Splitter Factor" ohvrite hulka kuulus ka üldtuntud kommunist Rudolf Slansky (kes nüüd on juba ammu "rehabiliteeritud"). Berija käsu vahistati ja mõrvati m.h. ka hulk juute.

Nende aktsioonide tulemuseks oli, nagu Dulles öeldi, et ette näinud, mässud mitmes satelliitriigis, m.h. Poolas ja Ungaris, kuid loodetud lähenemist jäi tulemata. Ei õnnestunud satelliitriike eraldada N. Litud küljest.

Dulles ja tema kaastöölised ei tunnustanud Stalini aegse kommunisti ebanimilike meetodeid, kuid nad olid sellest lugenud – tõelus jäi nalle võbraks. Nad uskusid kõrgesse sellesse sama vähe kui kaasaja lääne poliitikudki.

Steven märgib operatsiooni "Splitter Factor" kohta, et see tegelikult märgistas USA välispoliitika absoluutselt madalseisu neil küla sõja aastal, tuues kahju asjale endile ja lükates "ida ja lääne lähenemise, detente, võimaluse pikaks ajaks edasi". Steven kuulub ilmselt nende hulka, kes nähtavasti usuvad mingi tõelise "detente" võimalusse ida ja lääne vahel.

Olgu sellega kuidas on, kuid n.n. Fieldi grupi pooldajate vastu alustatud propaganda üheks tulemuseks olid kurikulaad Stalini lavastusprotsessid nelja- ja viiekümneendal aastal. Kõrgpunktiga Ungari dieüstus tragöödiast.

Stevani raamatut on huvitav lugeda ja see on õpetlik. Autor asub seisukohal, et USA, Briti, Prantse, ja Saksa vastuluureorganisatsioonid on muutunud "riikide riigis", autonoomseteks ja omapead töötavateks organiteks, mil-

liste kontrollimine on muutunud nulliks. Tema arvates polevat valitsustel seal enam palju võimalik kaasa rääkida. See peab teatud määral paika N. Litud KGB osas.

Teoses leidub rida huvitavaid ja olulisi fakte, millistest ainult vaheosel on teadlikud ja millistest asjaosalised sageli vaikivad isenda pärast. Nii olevat tuntud Poola kommunist ja kauaaegne kommunistliku Poola president Boleslav Bierut varem olnud tsheksist, s.t. vene salapolitsei mees (suri Moskvas 1950). Siis üeldakse, et Dulles arvates moodustas enne sõja puhkemist Inglismaa USA-le suuremaohuallika kui N. Liit.

Talle paistis vene kommunism olevat nii äärmuslikna, et ta on ohtu läänele. Ennustades öieti suursõja puhkemist, arvatas ta, et USA poliitika peatuslaseks peaks pärast seda sõda olema Suurbritannia kui imperiumi jagamine ja Inglismaa vähendamise Euroopa saareriigiks.

OSKAR ANGELUS

Topeltsiooni informatsioon vene KGB-shefile Berijale Noel Fieldi "trotskismist" pani liikuva USA vastuluure plaani.

"Hea" ja "halb" õhk

On vana tõde, et hea või halb ilm mõjutab inimese meeleolu ja tervist. Viimasel ajal on leitud ka teaduslik seletus sellele nähtusele. Õhus leidub elektrit pilsetekes ühtluses – ioonides. Positiivsed ioonid tekitavad väsimust, depressiooni, tõe-õnnetusi. Negatiivsed ioonid selle vastu mõjuvad "positiivselt".

Positiivsed ioonid leidub äikeselises õhus, aga ka linnade ja tööstuskeskuste riknenud atmosfääris. Need võivad tekitada peale üldise halva meeleolu näiteks astmat, bronhiiti, põletikke, paistetusi, reumaatilisi valusid ja ahistust. Osa reumaatilist on eriti tundlikud õhu ioonidele, nad tunnevad ilma muutusi enne kui baromeeter jõuab hakata tõusma või langema. Ka kosmiline kiirgus – mis põhjamaal on eriti tugev kevadel –

suurendab positiivsete ioonide hulka (räägitakse ju ka "kevade-väsimusest").

Puhas maastik sisaldab 1000–4000 iooni kuupsentimeetris, neist on negatiivsed 20% võrra enam. Riknenud õhus langeb ioonide arv kiiresti. Suits ja tolm moodustavad suuri, aeglaselt liikuvald positiivset laetud (tihti metallilisi) osakesi. Need ründavad negatiivset ioone ja neutraliseerivad need.

Broos, kus hommikul oli kuupsentimeetris õhus 200 iooni, neist enamik negatiivsed, oli tööpäeva lõpuks ainult veel 200 positiivset ja 150 negatiivset iooni. Tõetegemine muutub raskeks, tihti ei mõisteta selle põhjust.

Viimasel ajal on hakatud mitmeid haigusi ravima negatiivsete ioonide abil – neuroose, astmat, allergiat. On katsutud kasutada negatiivset ioone ka maohaavade ja verejooksude puhul. Negatiivsetel ioonidel pole mingild kõrvalmõjusid nagu tihti keemilistel või bioloogilistel ravimitel.

On teostatud katsed tööpäikade Londonis ja Lõuna-Aafrikas. Kui puhuti töötuppa negatiivseid ioone, vähenesid töö juures tehtud vead silmapalpselt, tavaline nohu ehk "külmetus" kadus hoopis.

Ioonide vaatekohalt on uuritud ka saanu. Ilmes, et vanaaegse kivikivisega saun annab negatiivset ioone – kuna moodas metallist keriseid produtseerivad kahjuliku positiivsed ioonid. Ka dushina voolav vea rikastab õhu negatiivsete ioonidega – samasugust kasu kui dushi võtja saab katsete järgi inimese, kes seisab dushi kõrval.

Peetakse oluliseks, et ruumid, kus peetakse tähtsaid koosolekuid ja tehakse tähtsaid otsusi, oleksid eriti rikkad negatiivsetest ioonidest. Umbes 30% inimestest on väga tundlikud ilma suhtes, nende seisukohalt oleks see väga oluline. (EPL/AI)

Eesti perekond Kanada TV-filmis R. Lipu uus roll

TORONTO (VE) – Kümmeleond pööva tagasi lõpetas CBC oma uue filmi "Lake Swim" (Üle järve ujumine) filmimise. See kujutab lõiku ühe Toronto asuva eesti perekonna elust, kelle tütar ujub üle Ontario järve. Eesti pagulasperekonna pead kujutavas Alberti osas esineb Rudolf Lipu.

Selle õhetunnilise kestvusega CBC filmi sissemängimine toimus 27. aug. kuni 10. septembrini ja Lipu ütleb, et ta pidi ka ise Ontario järve vees suplema kuna ta pidi "tütrele" vette järgi minema.

See on Lipu teine esinemine CBC filmis pärast keskusvist ja eestlaskomaa ärevust tekitanud osas filmis "On the evidence", kus ta oli kohtu all poja surmamisloos.

Ta on ka ise õnnetu selle vahejuumi pärast, kuna see film mida sihtselt mängiti ja see mida ta ise TV-ekraanilt jälgis, olid montaaži teel hoopis teiseks muudetud. Filmimisel oli ta püssi vaadeldes seletanud, et ta armastab seda relva, kuna selle abil päästis ta oma perekonna kommunistide kütisist. Samuti, et ta poega mitte ei lasknud maha, vaid püss läks rabelemisel lahti. Monteerimisel oli aga alles jäänud lugu, kus ta mõisteti süüdi, ehkki Toronto juristid oma arvamusel olid delnud, et see kohtuotsus polnud põhjendatud. Näitlejana on talte aga avaldatud mitmel pool tunnustust. Uues filmis, ütleb Lipu, ta enam võina ei joo, vaid loeb piiblit.

"Lake Swim" on lugu Torontost, kus suveti väga moes olev Ontario järvest üle ujumine on ka osaga eesti perekonda jõudnud.

Ka 48-aastase eestlase Albert ja Emma Karuki 14-aastane tütar Karika katsub üle ujuda, kuigi isa on selle vastu.

Filmit selgub, et see on üsna kulukas ettevõtte, mida ebaõnnestumise puhul on raske kanda.

Töö on kirjutanud Ralph Thomas, kes on ka lavastaja kuna näitlejurihs on Peter Pearson. Lipu "naise" osa mängib Multicultural Theatre ühingu president Ina Pruv. Tütre osas on üks kanadalane.

Vaadeles eesti perekonda, kus isa töötab kuivpuhastuses rästepana, ja ema ettekanjastana restoranis, on nende elumõtteks oma ainsale tütrele hää hariduse andmine. Selle tõttu isa lelab, et tütre jõu kulutamise järvest üle ujumisel on asjatu.

Ometi suuregriber treener Jack tüdrukule pidi suurest võimalusest ja tüdruk alustabki pärast pikka treeningut ujumist. Selles plahtust üsna detailiselt suurt tähelepanu leidev ujumine. Ka Karika väsis paar miili enne Toronto randa jõudmist, nutab ja nõuab veest väljajõtmist.

Isa lähebbi teda veest välja tooma, aga pärast teinetele vees silma vaatamist, alustab tüdruk uuesti edasi ujuma ja saavutabki ranna, suured kingitused ja toreda vastuvõtu.

Reporteri küsimusele, mis pani tüdruku uuesti edasi ujuma, vastab see, et ta on oma isa Albert Karuki tütar, kes kogu elu on visalt edasi pöödnud.

Lipu ütleb, et pärast uue filmi lõpetamist on talte juba antud uus osa seerafilimis "King of Kensington", aga seal ta enam ei mängi eestlast, vaid ungari last.

Ta inestab isegi oma edukäiku ja arvab, et sellele pani aluse "Vanapagan" lavastuse nägemine ja ta aktendiga ingliskeelne, mida CBC peab sobivaks oma Kanadale elu käsitlevas filmides.

Millal ilmub filmi etendus CBC saates toimub, pole veel teada. Tavaliselt see tehakse teatavaks paar nädalat enne kavasse võtmist.

Viin Venemaal

Kümme aastat pole N. Litud avaldatud ametlikku statistikat alkoholi tarvitamise kohta. USA teadlane V.G. Tremi on kaudselt teel siiski hankinud andmeid ja leidnud kokkuvõtted probleemile kohta.

Alkoholi tarvitamine on N. Litud samasugune probleem kui lääne maailmas. Alkoholi müügist saadud riigikasa on küllalt suur, see moodustab riigitudu 10–12% ja maksutuludest tervelt kolmandik. Viina keemisteks kulub 3% viljatoodangust, 5% kartulitoodangust ja kuni 8% suhkrupõhise toodangust. Kui aga arvestada kaasa salaviinapruulimise (samagonka – eesti keeles samagonn, puskar, Lepiku Lius jne), siis tõusevad viimased arvud kindlasti kahekordseks.

Rahvusvahelises seoses on N. Liit alkoholitartvituse poolest 12. kohal (ilma samagonnita!), kuid valge viina kasutamise poolest esimesel kohal. Viinana pruugitakse praegu 62% kõigest alkoholist (jälleli ainult ametlikus osas), viina suhteline tarvitamine on vähenemas. Kui arvestada alkoholitartvitamise tõusuga (see on ülemaailmne tendents!) siis on N. Liit maailmas viienda kohal, alkoholitartvitamine kasvab aastas 5,6%.

Ei ole täpsed andmed, kuidas alkoholitartvitamine jaguneb osariikide suhtes, selge tendents on, et slaavi rahvastega soaigrid tarvitavad seda palju rohkem kui islamistide osariigid loonae.

Mõned aastad tagasi hoopiseld kodumaalt tulnud turistid ironiliselt: "Viina tarvitamine polest olemis üldiselt eesimesel kohal". Kuidas lood praegu, seda ei tea avalikustatistika puudumise tõttu.

Samgonni pruulitakse arvata-vasti u. üks miljard liitrit aastas ja see moodustab 25–30% kogutarvitusest – andmed on loomulikult väga puudulikud.

Viimaste statistiliste andmete järgi kulutas keskmise perekond 13% oma sissetulekult viinale. Alkohooliste jookide valmistamine on kilrest kasvanud, ekspord suureneb iga aastaga. (Vene vodka, sõnasõnaline tõlge "veskene", luteb ka Rootsi viinapoe katoloogis. vene päritolu ei oma aga, nimest hoolimata, üks populaarsemaid vodka sorte läänemaailmas – Smirnoff. See on poole päritoluga joom, mida praegu valmistatakse USA-s.) (EPL/AI)

Edukas ujuja USA-s

Ameerika Spordiuinooni esivõistlused Kansas Citys võistles 1500 m ujumises ameerika parimate seas ka Seattle'i eesti nelu Evi Kosenkranius, tulles viiendaks ajaga 16.58.62

Eesti võrkpallur

Rootsi rahvusmeeskonnas Blekinges peetud võrkpallimaavõistlusi Taeni ja Soome vastu kuulus Rootsi rahvusmeeskonda noor Lidinge eestlane Jüri Loosme. Kahe viimase aastal on tema klubi, mille põhikoosseisu ta kuulub, võitnud rootsi meistritiitli.

Pressi-tsitaate

NÕUKOGUDE "TEATMED"

Toronto Vaba Eestlane kirjutab okupatsioonivõimu katseist teatmete avaldamist mõdda hililida hukkamistest, küüditamistest ja ilvideerimistest:

"Venelastel ja eesti kommunistidel on plinlik avalikkust tunnustada kui palju eesti rahva poegi ja tütreid nad oma küüditamiste, arreteerimiste ja mõrvamiste laimatega on hävitanud. Sageli ei saa nad aga Eesti Vabariigi ajal tegutsenud ühest või teisest isikust, kes nende ohvriks langenud, ajalooliste andmete esitamisel mõdda minna ja siis otsitakse kõrvalisi teid oma kuritegude varajamiseks.

Milliste võtetega "kommunistid oma kuritõusid maskeerivad,

Olev Mikiver meenutab linoollõiget oma sõjamehe-tekonda Soomest Tartu alla lahingutesse.

Kunsti Emajõe liinilt Vestlus Olev Mikiveriga

Stockholmi vanatunnas asuvas VE-galeriis toimus kunstnik Olev Mikiveri personaalnäitus. Kunstnik, kes nüüd on ületanud juba viiekümenda eluaasta, kuulub nende hulka, kes on kilpsenud oma loomingus väljapaistvaks, kuigi ta juba kodumaal jõudis aasta õpilase Pallase. Kasutame juhust Olev Mikiveri näitusel viibimise puhul – ta elab alaliselt Malmös – temaga vesteldes.

— Oled vist Aso Vabbe õpilane Pallase? Kas see mehe kubiismi pioneer on Sind kuidagi mõjutanud?

— Vabbe oli muldugi hea pedagoog. Otsestest loomingulise mõjutamisest nii varases arengujärgus vaevalt võib kõnet olla. Võin aga kindlasti väita: Vabbe oli see, kes oma kolleegidega võrreldes kõige selgemini suutis äratada ja süvendada arusaamist kunstnikutöö nõudlikkusest ja vastutusest – ühe sõnaga meele kutekestest. Seda just sellepärast, et ta oli võimeline sellesaadilistele mõtetele sõnadesse panema. Kunstnikud üldiselt ju filosofoerimist ei harasta ega pole ka selleks võimelised.

7 personaalnäitusel oli esitatud 22 teost, 16 õli- ja 3 akrüülmaal

ning 3 linoollõiget. Ternaatika käsitles loodust – maastikke, linde jne., osa maalidest kalduvad abstraktsusse. Värviskaala on rohekas, sinine, pruun – tüüpilised Olev Mikiverile. Kuhu Sa paigutad ennast "isimide" rägastikus, Olev Mikiver?

— Ma ei oska end täpselt kuhugi paigutada – minu huvid on mitmekesised ja väljendusviise varieerin ohtrasti, vahel katsetamisrõõmus, vahel aga tunnen, et aine nõuab. Abstraktsed vormiprobleemid mind sügavalt ei köida, puht realistlik või impressionistlik ainekäsitlus ka ei rahulda. Nii võiksin ennast nimetada ekspresionistiks. Sel nimetusel on siiski juba kunstiajaloo kindel paik ja tähendus. Arv on vahepeal edasi läinud ja uusi sümboleid sisse tulnud, näit. sürrealismid. Nii et selle küsimuse peame lahitseks jätna.

— Kust tulevad Sinu loomingulised ideed?

— Kui vastaksin, et alateadvusest või tundmata hindesügavusest, oleks see muldugi õige. Aga võib ka proovida konkreetselt vastata. Eelkõige loodusest, eeskätt sellisest, mis mulle kõige tugevama mulje on jätnud. Iga inimese elu ja elamusid kuhundab tema noorus. Nii minagi olin vaistlikult seda loodust, mille keskel üles kasvasin – mere ääres, metsades vahel. Industriaalne linnamüra pole mind, vähemalt seni, huvitanud. Teiseks tulevad need kirjanikest, mis mind on haaranud, kolmandaks ajaloost – olen alati olnud kirglik ajaloo lugeja ja mineviku sündmuste ning nüüdki võtavad tihti nii elava kaju, et on vaja neid lõuendile panna.

— Kasutad valitseva õlitehnika juures ka akrüüli, eriti abstraktsel maalil? Kas leiad, et akrüül pakub selleks erilisi võimalusi?

— Seda muldugi otsestelt ei või öelda. Akrüül on maalitehnikaal sama, mis vesivärv või tempera, aga sellega võib saavutada tugevamat, raskemat värveusumult, mis näib sobivat minu maalilaadile. Akrüül on plastvärv, sellega üsna uus materjal, sellepärast tahtsin sellega tutvuda ja leidsingi selle olevat mulle vastuvõetava.

— Ühe momendina nägime seekord ka Olev Mikiveri graafikat – seda linoollõiget vormis. Kas oled ka varem tarvitanud linoollõiget väljendusvõimena?

— Linoollõikamisega alustasin juba keskkoolis. Harraastasin seda toalla pidevalt. Siin Rootsis tulid teised huvid esiplaanile. Olen siin selles tehnikas aastate jooksul ainult mõned eksilbriseid linooli lõigand. Aga aga vana arm ei kustu.

— Ja nüüd jäid peatuma selle meedumil juurde, et kirjeldada oma elamusid möödunud sõjas vabatahtlikuna Soome armee eesti rügemendis?

— See tuli praktilistel põhjustel. Paljud vanad relvavennad on küsinud, kas mul pole midagi tehtud. Mis oleks n.d. "paraja hinnaga" või "vaese pagulase" taskut mööda. Selleks on graafiline tehnika nagu loodud ja kuna tunnen linooli kõige paremini ja selle trükkimine ei nõua suuri summasid, siis otsustasin proovida.

— Esitadud kolme triloogia: Eesti vabatahtlike paraad Soomes, lahingumotiiv Kannaselt ja siis teine kodumaalt Emajõe juurest Püspastverest. On sinu tegemist üldelatu kirjeldamisega?

— Jah, mul oli õnne kõik need põnevad ajad läbi elada ja terve nahaga välja tulla.

— Kuidas sattusid vabatahtlikuna Soome?

— Eks nagu kõik ülejäänud 3000 poissi. Kui sakslased meid mobiilseerima hakkasid ja komisjonile tulid järjest käredamad lükked. Kuni, kui põhjaranna poissi, oli see kaunis loomulik ja suhteliselt lihtne lahendus.

— Ja niinimetatud "soomepoissina" tegid katseid võitluses Soomes kui ka sõja lõpul, kui toimus tagasipöördumine kodumaa, selle kaitse Emajõe rindel. Kas tunned figuure ise ära, kes kaastlastest on kus?

— Mõtted vist Püspastvere lahingu motiiv. Ei, figuurid on nüüd väikesed ja siluettidena võetud, et portreeilisust ei ole taotsetud. Muldugi tean küll, kes seal kergekuulipildujaga jooksis, või komega kõige lähedamal juhust olema, aga see jääb paratamatult mu enda eralubiks.

— Ilmar Talve ja Heino Susi on kirjanikuksiltsi käsitlused eesti vabatahtlike Soomes. Kas kavatseid oma elamuste seeriat linoolis veelgi pikendada?

— Käesolevas seerias on mul veel kaks motiivi teoksil, mis vajaa kiiremas korras lõpule viia. Siis teen arvatavasti selles osas pausi. Mis edasi saab, eks seda aeg näita.

— Kas oled veel ikka seotud Malmö linnateatriga lavapiltide kujundajana?

— Ei, sellest on üle kahe aasta tagasi, kui seal töö lõpetasin. Olin pikapeale selgusele jõudnud, et pean valima: kas teha kahel rindel poolikut tööd või ühel rindel täie hingega. Muldugi valisin üherinde töö ja muldugi siis selle, kuhu hing kutsus, nimelt vabakunstniku ala.

Vestlus: JUHAN KOKLA

Kanada teenete märke eestlastele

Ontario parlamendihoones Toronto toimus pidulik tseremoonia, kus anti üle teenetemärke silmapaistvatele Ontario skaudijuhidele. Anti üle hõbetõru, tähtsuseit teine skautlik tunnustus Kanadas.

18 mägisaaja hulgas oli viis eesti skaudijuhit: Heino Jõe, Enn Kilaspea, Jaan Lepp, Gunmar Mitt ja Leo Puurits. See on esmakordne juhust, kus kaasmaalasi Kanadas väärustatakse nii kõrge skautliku teenetemärgiga.

Hõbetõrud annetab Kanada peaskaut, kelleks organisatsiooni statuudi kohaselt on kindralkuberner. Kõrgelmad teenetemärgid, hõbedunud, annab ta üle isiklikult Ottawas toimulaval tseremoonial.

Eestlastele annetati hõbetõrud juba 3. sept. 1974, mispuhul virgatskaudiga igale tunnustuse

saajale toodi koju kindralkuberner poolt allakirjutatud diplom, märklint ja Ontario peakorteri kaaskiri.

Teenetemärgide pidulik üleandmine toimus nüüd, aast hiljem tseremoonial, kuhu märklint saajad olid kutsutud koos abikaasade.

Vastuvõtusallis, kus külalisteni viibisid ka Ontario kõrgema skaudijuhid, ütles leitnantkuberner McGibbon päevakohase tervituse Teenetemärgi saajad kutsuti ett üksikult.

Kaks Kanada armeesse kuuluva adjutanti lugesid iga isiku puhul ette tema teened. McGibbon kinnitas seepeale märklint kaela, suru kätt ja vestles igaühaga mõne lause.

Selgus, et leitnantkuberner o eesti skautlusest hästi informeeritud.

Kohalik elu

LÕUNA-ROOTSI

E. Maja klubiõhtud

Lõuna-Rootsi Eesti Maja klubiõhtud tolmuvad edaspidi igal neljapäeval. Esimene klubiõhtu on 16. oktoobril ja Eesti Maja on avatud kl. 17–21. Kõik on tere tulnud. Address on S:t Petri Kyrkogata 17, Lund.

STOCKHOLM

Peapiskop kõneleb

Peapiskoplik kogudus korraldab pealinnakla pühil 13–17 oktoobril õhtusel palvusel kell 17.00 Djurgårdskyrkanis. Djurgårds-vägen 74. Esimesel palvõhtul, 13. okt. kõneleb peapiskop Veern koguduse külastamisel globaalses ulatuses. Järgnevatel õhtudel kõnelevad õpetajad Lindström, Kaarme, Takkel ja Vaga. Kiriku juurde viib buss nr. 97 ja parvlaev.

VÄSTERÅS

Sügispidu

Sügis on käes ja õhtud on pikad ja pimedad. Västeråsi Eesti Ühin tahab pakkuda meelelahutust korraldades traditsioonilise sügisepäeva laupäeval, 18. okt. kl. 1. Põikets Husi B-saalis, Kopparbergsvägen 27 B, sissekäik Smed jagataniit (mitte Aros-Huseti, nagu varem teatatud).

Kavas õhtusöök, kohv ja tort Järgnevat ettekannd "Kassari" rahvatantsijatel Stockholmist ja laulugruppil "Hämarik" Göteborgist. Tantsuks mängib Kahu orkester Köpingsigt. Esinejad üle 30. Loteri ja baar.

Västeråsi Eesti Ühing loodab suurejoonelisest sügisepäevast rohke osavõttu ja ütleb kõigile tere tulemast.

Andressoni auastmed

Seoses kolonel Villem Saarseni poolt avalikkuse ette toodud Läänesaksa suursaatkonna sõjaväeasutuse kirja esilvalituse sõjajaministri Avdy Andressoni auastme küsimuses, on vilmaine saatnud Eesti Päävaldele ja Vaba Eesti Sõmale alljärgneva kirja pealkirjaga "Ametlik seletus auastme kohta":

Vaba Eesti Sõna nr. 17 toob 18. sept. 1975 ära Eesti Päävalde Rootsis avaldatud teate: Villem Saarseni poolt Saksa Lõduvabariigi suursaatkonna sõjaväelise esindaja kirja temale 27. juunist minu sõjaväelise teenistuskäigu kohta Suur-Saksamaa armees Teises maailmasõjas.

Kirjutise järele olen mina teeninud astunud 1/5 1942 ühte poilitsepalajoni.

Saksa Lõduvabariigi kohtu poolt 20. juunil 1986 kinnitatud, minu teenistuskäigu on öeldud: Dokumentide ja vandetõutuse järele astusin mina teenima 20. märtsil 1941 saksa sõjaväe (Wehrmacht) Remonte Depoosse Perlin Schweinit juures Meck. Mis ka õige on.

Minu auastme kohta kinnitab sama kohus: 27/7 1943 kuni 10/10 1944 Ohvitsari väljapõl Perar-saksoots Münchenis ja kui hõusekasvatuse eriteadlane (Gestüt-fachmann) vilmaine kuni Schlenderhani ja Laufenburgi täisvõrd hõuse kasvandustes Rheimmaal. Ühendatud leitnandiks. 15/2 1945 ühendatud ratsa- ja kerge soomusväe kapteniks.

Toimetusest: Kolonel Saarseni kirjalikult liisatud juurde fotostaatkoopial saksa sõjaväelise esindaja kirjal. Kahjuks ei ole Avdy Andresson liisatud fotostaatkoopial kohtu dokumendist ega nimetatud kohtuasutuse nime.

Rageja kirjutab

EESTI KEEL KOGU JÄRELKASVULE

Herman Rajamaa kirj tab 27. sept. EPL-is eestikeele oskus tähtsusest ja väärast seda kui eestluse säilitamise olulisima vahendit. See on õige. Kirjeldus aga puudulik ja üheksiline, kuna ti ei käsitle kogu Rootsis eluvene eestlastkonna järelkasvu keeleoskust, vaid näib puudutavat vaid juba olemasolevaid kooli ja täien duskoole, kus lapsed saavad ema keele õpetust osas palkades. Kirjutis meenutab haridusministre riumi eeskirja õppekvaliteet hoidmise ja arendamise eesmärgil.

Minu arvates peame asetumi sajaduvahetuse külakoolimeistr olukorda ja otsima otsekontakt noortega, ka nendega, kes ei võt või ei saa võtta osa koolide ja täienduskoolide tegevusest mit mesugustel põhjustel. Kahjuks puudub meil organisatsioon, mil line organiseeriks keeleoskusu kogu maa ulatuses.

Meil oleks vaja õpikuid, kuidas lugema ja rääkima õpetada lapsi millesid saaks osta ja leivitada veel parem kassett-kursusi roots laste eeskul. Miks ka mitte nende eeskulju kasutada näit. õpetust telefoniteel jne. Pensionärid võib olla saavad ehk aidata kasutada nede vahendeid ja võimalusi, eriti seal, kus vanemad tööt töttu või olukorras, kus üks vanemalst ei ole eestlane.

Järelkasvu eestikeele õppimine kannatab minu arvates suurelt osalt organiseerimise ja tehniliste vahendite puudumise all.

PENSIONAR

Sydney, Austraalias suri 7. septembril Paul Vind.

Karl Ristikivi õnnitleb August Mälu ja juubilar tänab teda omakorda vaimuka ettekande eest.

August Mälu juubelit tähistati Stockholmis

Valitud katkeid August Mälu teatriteatritest ja töökspidamisest kirjandusliku loomingu tõi-maht, nii nagu ta seda on kirja pannud 1952 koguteoses "Kirjani-kult lugejale", esitas meile Elio Rähn. Ta tegi seda ilmekalt ja kõ-lava diktsiooniga, saavutades hea kontakti kuulajaskonnaga. Salme ümariku pildi autori loominguli-sest kreedest.

Dialoogi "Pilt rannaalust" kandis ette Lensi Rõmmer ja Ar-tur Sikk. Kahjuks ei ole kavalatelt märgitud, millistest August Mälu näidendist see kahekõne on võetud. Kuulsin hiljem, et tegemist on dramatiseeringuga ja et ainet sel-eks on saadud romaanidest "Tae-va palge all" ja "Hea sadam". Esitatu pakkus hea näite August Mälu sujuvalt voolavast dialoogi-st ja ülemisviisi ehtsast rahva-pärasusest. Puudu jäi näitleja-kunsti ilmekusest ja meeleolulis-test finessidest. Teksti mahalu-gemine käsikirjast ei pakkunud selles suunas soodsaid võimalusi.

Juubellaktuse kava teostamisel oli muusikalistel ettekannetel tähta-kandev osa ja selle eest hoolitsesid Alfred Pisuks (viulu) ja Harri Kilisk (klaver). Kuulsime kõigepealt Eduard Tubina "Prelüüdi" ja "Vana valssi", edasi Helmo Elleri "Männid" ja lõpetuseks Eugen Kappi viis eesti tantsu: "Eesti tants", "Karu tants", "Tants to-ripilli saatel", "Aeglane tants" ja "Marupolka".

Alfred Pisuksese tehniliselt meis-terlikust ettekandest ja Harri Kil-

ski hoolikast klaveriseastest jäi mällu endm Ed. Tubina "Prelüüd" ja Eugen Kappi tantsude mar-kanne rütm ja meeleoluline vär-vikus.

Järgnesid tervitused juubilarile. Õnnitlejate voo-vas Eesti Kul-tuuri Koondise esimees Leonid Laid, ulatades talle koos tervitus-tega paljudelt organisatsioonidelt ja isikult ühiskingitusena kauni ausadressi ja ümbriku. Arvo Mägi õnnitles Eesti Kirjanike Koopera-tiivi nimel ja andis talle ka ümbriku. Tõnis Kint oma sõnavõetus meenu-tas August Mälu tööd tegeliku po-litikamehena Riigikogus, tervi-tades teda Eesti Rahvusnõukogu ja Eesti Vabariigi eksiliit-valitsuse nimel.

Sõnad liigutava stseeni valmis-tasid meile kaks mudilast Eesti Lastelaast, kes oma juhataja Erna Klemmeri assisteerimisel tervita-sid ja töid lilli kirjanule noorima generatsiooni esindajatena. Hein-rih Mark õnnitles Eesti Komitee poolt, avaldades lootust, et juubilar jätkab näidendite kirjutamist: teatrirahvale on ta looming virgu-tav.

Henno Kirikmäe õnnitles Stock-holmi Eesti Alkooli poolt ja tervit-tas teda ühtlasi ka kui kolleegi: August Mälu on teatavasti küm-mekond aastat olnud kutseline koolimees – õpetaja ja koolijuha-taja. Koolinoored ja kogu pealeka-svav põlvkond paguluses on oma püsimises eestlasina suuresti tä-nuvõlgilased eestikeelsele raama-tule ja ajakirjandusele. Õnnitlejate voo-ru lõpetas Leonid Laid Eesti Kultuuri Koondise nimel, õnnit-le-des ja ulatades lilli.

Sõna võttis nüüd juubilar ise ja seliast kujunes üks mõnus vahapa-la, tänu August Mälu valitsele huumorile ja elutargale leplikku-sele, ta sõnaseadmise ja ülemis-viisi isikupärale. Ta on sündinud jutupuhaja. Ta on avaldas suurt rõõmu selle üle, et võib oma sün-nipäeval viibida sõprade ringis, et ta võib üldse siln olla – saatus oleks võinud ta elukäigu lõkata hoopis teistele radadele.

Ta on peamegu aksepteerinud, et alles siln oli ta 74-ne ja täna juube 75-ne – nii kiiresti võib vahel aeg lennata! Kuid ta ei taha olla 75-ne, meelsamini oleks ta 60-ne. Almut need, kes on juube 80-sed, tahaksid olla 75-sed. Aga ega nalle seda ee-list anta...

Ja nii see meeleoluküllane jutu-lõnga kerimine jätkus, kuni tehti vaheseg ja võidi asuda konvulsi-ada. Siin ütlesime klassid juubilaril tervituseks ja laulmise traditsioonili-se "ta elegi!" Hübases vestluses kadus aeg kiiresti, kuni tuli aunda kodutele.

Ed. Reining

Ohvitserid kes kaovad

SAIGON – Lääneriikide ajakir-jandlud, keeludel on võimalust ki-lastada endist Lõuna-Vietnami pealinn Saigoni, mainivad, et kommunistidel on suuri raskusi lina elanikkonna ümberkasa-ramisega ning selle kokkuvõtte-misega ühiseks kommunistlikuks ühikonnaks.

Kommunistid on endise Lõuna-Vietnami armee sõdurite ja ohvit-seride ümberkassvatamiseks raja-nud erilised laagrid. Paljud kõr-gema kraadiga ohvitserid ei ole nendest laagritest tagasi tulnud ning Saigonis liiguvad kuulused, et need ohvitserid on mõrvatud.

Mõlmes Illinoisi osariigis USA-s suri 20. septembril end. Kehra tselluloosivabriku direktor, dipl-Ins. Arnold Radik, sünd. 20. märtsil 1902 Pärnus.

Melle kallis
õde ja tädi

Anna Kalam

Sünd. 12/2 1887
Surn. 1/10 1975

Mälestavad leinas

JULIE ja HELMI

Matusealitus toimub kolma-päeval, 15. okt. kell 11 S:t Olofi kabelis Göteborgis.

Armast õde,
tädi ja vennanaist

Marie Saarna't

Sünd. 1/1 1914 Kärklas
Surn. 22/9 1975 Stockholmis

mälestavad leinas

MAHTA
perekonnaga

ELSI
perekonnaga

AIME ja REIN
perekondadega

AUGUST
perekonnaga

Matusealitus toimub esma-späeval, 13. oktoobril kell 12.15 Räcksta krematooriumis.

Armas

Salme Merits

N-na Männik

Sünd. 10/3 1902 Tallinnas
Surn. 15/9 1975 Gorki linnas

Mälestavad kurbuses

TENIS LEPP

LEIDA LEPP

POEG RAUL
perekonnaga Kanadas

TÜTAR RUTH
perekonnaga Gorkis

Kauaaegset sõpra

**Aleksander
Ploom'i**

mälestavad kurbuses

VIKTOR AUS
perekonnaga

PEETER KOGER
perekonnaga

ELMAR ALLIK
abikaasaga

ENDEL KOOST

EDGAR KIMBERG

ALEKSANDER TETLOV
VILLEM RANDMA

Marie Saarna't

mälestab kurbuses

SIGNE JÜRGENTHAL

Armast

Alma Paulus't

Sünd. 12/7 1900 Eestis
Surn. 5/10 1975 Höganasis

mälestavad leinas

LIISA KRAHE

HILDA LEMBER

LYDIA TAMM

ALEKSANDER MATHIESEN

PEREKONNAD:

VERNER KURJA

LUDVIG KURJA

LEENART KURJA

ELMU KALJULA

ARVID TULL

HELMUT AAMISEPP

Armas ema ja vanaema

Leena Koplik

Sünd. 17/3 1886 Püises
Surn. 4/10 1975 Püises

Mälestavad leinas

POEG
perekonnaga

TÜTAR
perekonnaga Eestis

Ootamatult lahkunud

Manja Saarna't

mälestavad

ELFRIEDE BERENDSON

AINO JOANDI

HELENE NÖMM

ERNA ja ARNOLD POST

ELSA TAKING

MAIMU TIKAS

lastega

HILDEGARD VILVAL

ELMAR VRAGER

perekonnaga

Südamlük tänu kõigile sõpra-dele ja tuttavatele, kes minu abikaasa ja meie isa

Oskar Aug'i

matusealitus oma osavõtuga austasid ja tema hauda pär-gade ning lilledega kaunistasid.

LESK ja LAPSED

Meile unustamatut

**August
Pöldroo'd**

mälestavad leinas tema I surmaastapäeval, 7. oktoob-ril.

ABIKAASA

TÜTAR PEREKONNAGA

ÕDE

Eestis

Mälik. . .

Alg. lk. 1
daatumile kirikukirjades: 4. oktoober 1900 Saaremaal Kihelkonnas. Kuid seltsab ees veel kolmas ootustekärv ständumises soosus August Mäliguga: lähemal ajal ilmub mälestusteks "Peale päeva-pöör", mis sisaldab autori elamu kolme eluandmusega alates asumisega Saaremaalt "Lagie" talu Tallinna lühelisel 1938 ja sealt edasi kuni aastani 1974. See on pikk ja vaheldusrikas teekond nii August Mäligu isiklikus elus kui ka meie rahva saatuse mõttes. Ootame raamatut ilumunist pingas pöönevusega!

Juubelilakuse avas Kalju Lepik. Ta sõnabvõti oli erakordseks napisõnaline, kuid nagu ikka, teravmeeline ja tabav. Mul on kurt kahtlus, et ta näiline sõnaline komistamine populaarse laulu tsiteerimisel ("El Saaremaal pole miskit muud, kui kadakad ja tammepuud") pro äge sõnastuse "El Saaremaal pole miskit muud, kui kadakad ja männapuud") oli ette nähtud. Ning eesmärk saavutati - elevuslik meeleolu ja kontakt publikuga loodi. Poet Kalju Lepik ja Saaremaa põlistamm August Mälik võisid omaette muhelda. . .

August Mäligu loomingust kõneles Kari Ristikivi. Juubelilakuse püstitatud ajaruumi ei oleks mahtunud pikem ajalooline ülevaade, pealegi on ajakirjandus juba ilmunud ulatuslikke ülevaateid juubilari loomingust. Muuseas ka Kari Ristikivi enda sülest. Oma ettekandes püüdis ta valmukate äärmärkustega ja mõtetite analüüsikat-kotega. Neid oli huvitav kuulata ja mõluda talletada. Kuulsime muuhulgas, et August Mäligu rohkemvõrre tege-laskujadest on tema lemmikuks Turja Hannes. Oma huvitava, südelevat ettekannet lõpetades, tervitas Kari Ristikivi juubilari kolleegide poolt Villamäe Eestim kirjanike Liidus ja PEN-klubis. (Järg teisel).

Kaob. . .

Alg. lk. 1
Aktuse avaja andis ühtlasi põgusa ülevaate eelmise eesti raamatute, katkestamise, auto-reist ja selle avastamisest 1929 dr. Heilmuth Weisai poolt. - Tänapäeva eesti kodu Rootsis on raamat kodu lauleim ohe. Enamasti igas kodu nää pika rida heledaid - ja ka tumedamaid - raamatuseigi riinul, ütles pr. Robas ja liias siis ka arvustava eeskukohana asjaolu, et paguluses puudub võimalus kujutada oma eestikeelset raamatukogu isikliku maitses ja huvi kohaselt.

Igavikku lahkus meie valnim litge

Anna Kalam

Mälestab

EESTI PENSIONÄRIDE ÜHING GÖTEBORGIS

DEL KIRIK

STOCKHOLM: Jakobis lõkuse-püha jumalat. 12/10 kl. 14, kog. õp. orell H. Kikik, laulur. Kl. 16 muusikale pärastõuna kog. majas Malmtoorg. 5. Palvanädal 13-17 okt. Palvused igal õhtul kl. 17 Djurgårdeni kirikus Djurgårdsv. 74, buss 47. Peapiskop Veem, õpetajad Lindström, Kearme, Takkel, Ralduur, Vaga. Kohv kog. daamide poolt.

ALINGSÄS: Jumalat. kog. majas 18/10 kl. 15, kog. õp. orell PG Strömberg, laululehed, koosvõlbimine kohvilauas. Samas piht-konna täiskogu koosolek uue nõuk. valimiseks.

BORÄS: Carolla lõkusepüha jumalat. 12/10 kl. 15, E. Tõldeapp, laululehed. Pärast kog. majas perek. kohvitõhtu, õp. Kodres.

GÄVLÄ: Hel. Tref. kirikus lõkusepüha jumalat. 12/10 kl. 15 õp. Takkel, armulaud. Pärast kohvilaua S:t Angars Husi ruumes, inform. A. Vösa.

GÖTEBORI: Kristiine jumalat. 18/10 kl. 14, kog. õp. orell PG Strömberg, armulaud, laululehed. Samas kl. 12 kog. täiskogu koosolek uue nõuk. valimiseks. Kristiine jumalat. 11/10 kl. 18, õp. Ralduur, orell PG Strömberg, laululehed. Leerõplasi registr. tel. 031/54 32 47.

GÖTEBORI: S:t Paulis lõkusepüha jumalat. 12/10 kl. 14, õp. Wilund ja F. Kello, solist AG Wilund, orell L. Lindblom, laululehed. Pärast kog. majas Stockholm 14 kohvilaud ja loteriil.

NORRÖKÖPING: Matteuses kodumaalt lõkumise jumalat. 12/10 kl. 14, Toomas Vaga, orell H. Pürrimets, laulur.

EESTI AP. ÖIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai peakirikus liturgia 12/10 kl. 11, metrop. Aleksanderi hingepalve, preester Suursõst.

SOOME ORTODOOKSIKIRIK

AVESTA: Õhtupalvused 12/10 kl. 16 O. Tervo kodus Forsgatan 18, õperingil tegevuse algus, ülemp. Juhkam.

HOFORS: Kog. majas V. Villag. 16 õhtutein. 12/10 kl. 17, teispäeva- ja õpperingide teg. algus. 12/10 11 liturgia samas, ülemp. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brävallag. 11 pühapäevakool 12/10 kl. 10, jumalat. kl. 11 N. Kõrm ja H. Laur, koor ja kvartett, Kristuse surma mälest. 14/10 kl. 19 koorharjutus.

Võõras allvee- laev

Gotlandilt raporteeriti Rootsi kalitsejõudude staabile, et vaevalt üle ühe vaheajaga on kahel korral sündinud Rootsi territooriumi puutumatust. Gotika Sandö loodetipu juures nähti võõra allveelaeva, veest välja ulatavast torni ja õõsel registreerisid radarisensad tundmatut lennukit või helikopterit idapoolse Gotlandi kohal, mis lendas pühja suunas. Lemmiki ülelendu raporteerisid ka kohalikud elanikud. Nagu ikka sel puhul, rõhutatud ametivõimud, et territooriumi rikkujate püüdlu ei saanud kindlaks määrata.

Küll aga said rannakaitsejõud kogu teostada piirkonnas ohtimist.

STOCKHOLM: Norrmailmi Bapt. Kirik, Norrtullag. 37 jumalat. 12/10 kl. 14, Elsi Kaupa ja O. Luogna.

ESKILSTUNA: Elmi kabellis Halenlig. 2 jumalat. 12/10 kl. 11, O. Targama.

ESKILSTUNA: KFUM, Krieb-sens. 13 vaimulik lauluõhtu 19/10 kl. 18, värvusfilm.

GÖTEBORI: BIA Bandet, Erik Dahlbergag. 10 jumalat. 12/10 kl. 11, V. Kujba.

GÖTEBORI: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 12/10 kl. 11, V. Lilleste, piibli- ja palvet. 11/10 kl. 15 ja 15/10 kl. 12.

NORRÖKÖPING: Betania, Bräddg. 54 palvet. 11/10 kl. 17 K. Ralduur - hellindit. Tabernaakel, Kungsg. 36 jumalat. 12/10 kl. 13, kohal vennad.

MM-võistlused lastmises

Tunamullistel MM-võistlustel Melbourne's kuulus tartlane Matti Jõgi N. Lõdu "kuidesse meeskonda" lastmises vahelduva kiirusega liikuvasse märki. Seda saavutus ta kordas tänavustel MM-võistlustel Münchenis, individuaalselt platseerus aga kaheksandana 564 silmaga (võitjal oli 577).

Vormelautod Ida-Euroopas

Vormelautode MM-võistlustele ja nende sangleit pühendavud läänemaailma massimeediamid suuri reportaažide. Kuid Ida-Euroopaski on midagi taolist, nn. Sotsialismade karikavõistlused. Nagu mitmel muul alal on eestlased siingi eesrindlikud ja esimese kuldmedali võis N. Lõdu (ringrajasõidu C-9 klassis) kuuekorde N. Lõdu meister autopiilot Madis Laiv Tallinnast.

Orienteerujate kolmik

Eestlastel on kolm orienteerujat omaette klassist. Suurematel võistlustel, olgu kas või õlipikali rajal nagu hiljuti 25-km orienteerumismaratoni Vööl, lahutavad neid vaid sekundid. Need on Arvo Kivikas, Johannes Taas ja Jaan Miljan. Samuti on neil olnud sõna kaasa rääkida kohtades jagamisel ülleilidulist meistrivõistlustel ja tänavu on nende vaeva krooninud edu ka rahvusvahelises konkurentis.

Tallujumilavõistlused

Et suvi on möödas, ei pruugi tähendada, et pole enam võimalik naudida superluma mõnusi. Jäise veega karastamine aitab vältida külmetushaigusi ja nii harrastatakse mõnes palgas talluspiust organiseeritult. Piritall ja Elvas on mitu aastat korraldatud tallujumilavõistlusi ja nüüd hakatakse juba korraldama ametlikke N. Lõdu meistrivõistlusi, mille jaoks loetakse vastava spordiala liit.

A. Kasemets Kanadasse

NEW YORK (VES) - Helliõoja Anton Kasemets, kes Amerikasse saabumisel peale on elanud ja töötanud Detroitis, lahkus USA-st, et saada elama Kanadasse samuti helliõojast poja Udo Kasemetsa naabruses Toronto.

Detroiti ameerika ühiskonnas leidis Kasemets oma elukutses alal, eriti koorjuhina, kiire tunnustuse ja hea hinnangu. Nii juhatus ta aastaid viit laulukoori sedavõrd head tulemustest, et ta kutsuti Ameerika Kooride Ühingu poolt Detroitis korraldatud eesti laulu-pidu täolis õhendamud kooride ühjuhiks. Pärast sellist pikka, vii-jarikast tööpäeva ja auge ära teeninud rahuliku ja muretu puhkuse, mida ta loodab leida oma uuel asukohal.

Viis ootavad kohut. . .

Alg. lk. 1

Mati Kilrend, 36, insener, abielus, eestlane.

Kaljo Mätkik, 41, tehnikatölkooli lektor, vallaline, eestlane.

Arvo Varato, 40, arst, abielus, kolm last 1,4 ja 8 a. vanuses, eestlane.

Sergei Soldatov, 41, insener ja tõlkija, abielus, 18 a. poja isa, isa veneelane, ema eestlane.

VASTUPANU MURDMINE

Käesoleva aasta märtsis viidi Soldatov ja Mätkik Tallinna vaimuhaiglast Moskvas asuvasse KGB Serbski-Instituuti "vaimuhaiguste ravi-lasee", nagu SvD kuulub. Leiti nimelt, et seal olid suuremad võimalused neld keemiliste preparaatide abil viia valmse kokkuvarisemisele.

Eesmärgiks on ohvreid "surmata" valmselt, et sel teel ära hoida kohtuprotsessi. Mugavaimaks ja vähim tähelepanuvääravaks meetodiks ongi see, et ohameeldivad individivid lastakse vaimuhaig-laise kaduda.

PIDASID VASTU

Kuid vangistatud pidasid "ravile" vastu. Soldatov ja Mätkik toodi kunagi juunis või juulis Tallinna keskvanglasse, kuhu toodi samal ajal ka See-valdis kinni peetud mehed. Ülekuldamisi, arreteerimisi ja "ravi" juhtinud eesti ja vene KGB-ohvitserid.

Kavade kohaselt pidi protsess toimuma augustis, kuid Teadmata põhjusil lükati see edasi oktoobri kuusse. Süüdistusi on samal ajal muudetud teravamaks.

SALAJANE PROTSESS

Augustis esitatud süüdistus lähtub 29. mail 1970 jõustunud ENSV kriminaalseaduse pa-ragrahv 68-st, mis kõneleb nõukogudevaemilisel agi-tatsioonist ja propagandast. Karistumäär on 6-ast kuust kuni 7-aastase vabaduskaotuse-ni koos deporteerimisega 2-5. aastaks, seega kokku 12 a. Koda on varem karistatud, võib aga saada 10 a, vangis-tant 5-aastase asumisele saatmisega - kokku 15 aastat.

Salajasel protsessil, mis arvatavasti toimub oktoobris, on süüdistus muudetud ja vii-dud par. 70 alusele.

HUKKAMINE.

See kõlab tõlkes järgmiselt: - Rõgi vastu sihtitud eriti kardetava rõima ettevalmistamist või teostamist või sel eesmärgil organiseeritud tegevust kui ka nõukogudevaemase organisatsioonil tegevusest osavõtmist karistatakse vastavalt paragrahvilede 62-69. Maksimaalne karistus on surmanõudus.

Vangistatute perekonnad on valve all ja Amneyst International poolt neld saadetud kirjad ei ole kohale jõudnud.

Võib liiada, et artiklis nimetatud par. 62 hõlmab kõiki liinase elavaid baltlasi, kes keelduvad oma kodumaale tagasi pöördumast. See tabab ka neld baltlasi, kes on saanud mõne teise, näit. Rootsi kodakondsuse. Ja isegi balti vanemate lapsi, kui nad on Rootsis sündinud.

Need lapsed arvestatakse nõukogude seaduste kohaselt automaatselt N. Lõdu kodanikeks. Paragrahv 62 alusel on N. Lõdu nil siis juriidiline õigus Rootsi kodakondsusega ja siin viibivad ilma roosi

kodakondsuseta baltlasi ja kõikide nende lapsi karistada rangeiml juul surmanõu-lusega, lõpetab artikli autor Bengt Embreus.

ANDESTAN

Sydsvenska Dagbladet avaldab selle järele 41-aastase Sergei Soldatovi, koda äh-vardab surmanõudus apellide pärast läände UNO-le j.m.m.

- Palun südame põhjast oma ema ja isa andestada, et ma alati ei ole olnud nende respektiiv poeg ja olen andestamahi viilil kritiseerinud nende teekspidamisi ja eluviisi. Tänan vanemaid kõige osutatud headuse eest ja palun mind mitte hukka mõista. Palun ka oma 16-aastast poega Aleksander Soldatovit minust mitte halba mõelda, sest minu rangus ja kohatine karmus on tingitud olnud mu-reest tema tuleviku pärast. Loodan südamest, et temast kujuneb usin ning õiglase inimene, eeskuju teistele. Tänan ka kõiki oma sõpru ja tuttavaid kõige hea eest, mis nad mulle on pakkunud. Andestan kõigile vaenlastele ja jälitajale - andku neld andeks Jumal!

- Loodan, et mu mõtte-kaaslane raugematu jõuga ja vaatamata ohvritele ning raskustele jätkavad meie võitlust vabaduse ja arma-stuse võiduni kogu maailmas.

- Siiraimat ja soojimat tänu tahan ütelda ka oma abikaasale Ludmilla Grün-bergle, kes mulle on kinkinud nil palju armastust ja kellega olen olnud nil õnnelik. Tema avar ja see süda on olnud nagu ammandamatu allikas, mil-lest olen saanud jõudu välja kannatada kõike ning toimida ainult sellel viisil, mida ma pean õigeks. Palun kõiki oma tuntud ja tundmatuid sõpru Eestis temale abi anda ja ta eest hoolitseda. Soovin, et pärast minu surma mu pörm maetaks Eesti mulla.

SERGEI SOLDATOV

Vabandus

Vabandan pr. Hilda Kaida ees, et valetjatud on alusea.

META PAASIAN

Haritud, rõõmus eesti naine, 52 a. soovib

tutvust

eesti mehega. Oma villa ja töökoht. Vast. "Kahekesi kindlam", EPL, Box 667, 101 29 Stockholm 1.

Endel Koks

Joonistusi "Ajaloosid pildid". Näituse avamine laupäeval, 11. okt. kl. 13-18. Kestvus kuni 6. nov.

Välis-Eesti Galeril Lilla Nygatan 5

Tel. 08/11 50 40, 11 50 60

Televisiooniprogramm

TV Lõrdag

9.15 Let's talk business. Färg.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskpraktika program:
9.30 Täpeltumla. Aktiivne magasin
für finskpraktika.
10.00 Moreeni.
Morfän. Del 3.
10.25-11.00 YH Ahvenanmeren.
Över Alanda hav. Några bilder från
en bättre mellan Sverige och Fin-
land.
12.00 Por favor 2. Färg.
13.30 Tillsammans med Hans Leygraf.
Färg. Möte kring Beethovens Pat-
hétique-somat med Hans Leygraf
och sex av hans f d elever.
14.05 Aktiivne i veckan. Textat. Färg.
14.10-17.15/17.30 TV-pucken. Färg.
Två matcher i Ishallen i Karlstad
samt två matcher i Delfinen i Luleå.
Mac Gänger och Kjell Andersson.
17.35 Mitt hus och min trädgård.
Färg. Sören Engelbrektsen om skörd
och förvaring av kökavkter.
17.55 Högsmålsbän. Färg. Tack-
sägelsen rings in i Nederluleå
kyrka i Gammelstad.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Naturrun. Färg.
18.35 Från A till Ö. Färg. En resa or-
den runt. Annullera, auktoritär och
alliansrit.
Medverk. Birgitta Andersson och
Bert-Åke Varg.
19.00 Karusellen. Färg. Familje-
underhållning för Andersson, Peters-
son och Lundström. Konferencier:
Lennart Hyland, Kapellmästare:
Charlie Norman.
19.30 Jorden runt, vem är det? Färg.
19.35 Jorden runt på 80 dagar. Färg.
Den oddliga berättelsen om Philaeas
Foggs och hans beaktat Passapar-
touts resa jorden runt efter ett lätt-
sinigt vad på Reformklubben i
London år 1872. Av Jules Verne.
TV-version: Lars Björkman.
I rollerna: Jarl Kulle, Janne Carls-
son, Carl Billquist, Nils Eklund, Jan
Nygren, Sten Ardenstam, Fredrik
Ohlsson, Bengt Lagerkvist, Sten
Modigh, Nicke Nyquist.
20.00 Karusellen, forts. Färg.
21.00 Aktiivne, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.35 Kojak. Färg.

TELEVISION 2

Dagrepis:
18.00 Kvällsöppet. Färg. Dagrepis:
18.00 Herrskap och tjänstefolk. Färg.
Dagrepis:
18.00-18.05 Expressionsisterna. Färg.
17.35 TV-nytt, väder.
17.30 Komiska pantomimer: Harle-
kina sked. Del 2. Färg.
18.00 Lördags. Färg. Kan barn tillrä-
tvisa vuxna? Tora skoldningars
kritiska ex torktor. För barnen
verkligen säga vad de tycker, har
de YTTTRANDEPRIET?
18.30 Circus Moskva. Färg.
18.35 ca Mr Mageo. Färg.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Stilla flyter Don, sovjetisk
långfilm från 1957/58. Tredje delen.
22.00 Gary Engmans program. Färg.
Veckans gäst: Maj-Britt Theorin,
riksgästledare.
22.50 TV-nytt, väder.
22.55-23.20 MASH. Amerikansk far-
skomedi. Färg. 18. Fy för fi!

TV Söndag

9.30 Por favor 2. Färg.
9.55 Högsmålsbän. Färg. Tack-
sägelsen kommer från Neder-
luleå kyrka i Gammelstad, kyrkoh.
Folk. Sjöberg. Org. Gunnar Edberg
och Anders Willmiki. Nederluleå
barn- och kyrkkör.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskpraktika program:
10.15 Uudavilko.
Nyhetsevenen.
10.40-11.15 A-studio.
A-studio. Aktiivne om pensionspo-
litiken.
14.05 Jules Verne, vem är det. Tex-
tat. Färg.
14.10 Jorden runt på 80 dagar. Tex-
tat. Färg.

14.35 Fokus. Textat. Färg.
15.05 Jeanie, Lady Randolph Chur-
chill. Färg.
15.00 Kontakt med tecken. Textat.
Färg.
16.30-17.00 Familjesener. I morse
hos Märten och Tobias.
17.35 Inge's nytt under solen: Den
amerikanske komikern Harold
Lloyd i tre akter.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Örnungar, svensk långfilm från
1944. Regi: Ivar Johansson.
19.35 Helg i kyrkbyn. Färg. Om flä-
mning och dess häckningsplatser.
19.45 Helg i kyrkbyn. Färg. Årets
tredje kyrkhelg i Gammelstad. Från
torsdag till söndag bor församlings-
medlemmarna i sina kyrkstugor och
besöker de många gudstjänsterna.
20.10 Månskens framskrid. Färg. I
sitt tredje program om människans
framskrid söker Jacob Bronowski
vetenskapens ursprung.
21.00 Aktiivne, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-21.45 Söndagskväll. Färg. Liten
kvällsändning med kyrkoh. Folke
Sjöberg och en grupp ungdomar.

TELEVISION 2

10.50 Bette I. Färg.
Förskoleprogram:
10.30-10.55 Om - Missan, Susan och
andra stater. Färg.
14.00 TV-pucken. Färg. Två matcher
i Ishallen-Karlstad samt en match i
Delfinen-Luleå. Mac Gänger och
Kjell Andersson.
16.30 Skratrar bäst som skratrar sist,
amerikansk långfilm från 1939.
17.35 TV-nytt, väder.
17.35 TV-nytt, väder.
17.30 Totto. Färg. 7. Totto bakar.
17.40 ca Månsdalen. Färg. 7. Möte
med en förfader.
17.50 Finska folksånger. Färg. 1. Fors-
fararna.
18.00 Lotta flyttar till Danmark -
film av Jan Eriksson.
18.30 Tidabild. Färg.
19.00 Mamma - pappa - barn. Färg.
Går barn och trafik ihop? Vad ser
dom? Vad hör dom? Vem lyssnar
på ångsala förfäder innan olyckan
händer?
19.30 Rapport med väder.
20.00 Den hemliga verkligheten. Tex-
tat. Färg. Av Annamaria och Kay
Pollak. Del 5. Natfalket.
20.30 Sportspegeln.
21.00 Dolda makthavare. Färg. 1. Me-
nachem Beigin. Fransk serie.
22.00 TV-nytt, väder.
22.05 Allsång, pomp och yra. Färg.
Sommarpromenskoncert i Albert
Hall i London.
22.15-22.30 Imman varden. Färg. Maj-
Britt Gassby, högstadielärare i
Västerås.

TV Måndag

9.00-9.10 Switch on, Åk 3.
9.15 Den hemliga verkligheten, Åk 4-
6. Färg.
9.45-10.05 i Latinamerika, Åk 6. Färg.
10.10 TV-teater för lågstadiet, Åk 1-
3. Färg.
10.35-10.55 Musik i det som finns, Åk
4-6. Färg.
10.30-10.55 Familjesener. I morse
hos Märten och Tobias.
14.05 Prinsvillamånen. Färg.
15.30 Vägen till Jero. Färg. Bo-Erik
Gyberg och Orjan Wikfors berättar
om hur ett svenskt biståndprojekt
kan fungera på fältet.
15.45-16.15 Det första komet. Färg. 1.
USA-kvinnan - fångad i värld.
Serie av Ervin Leiber.
16.30-17.00 Halvtem. Färg.
Herr Kubbe.
Staffan svarar på frågor och berät-
tar om skelettet som vi alla har
inuti oss.
Veitkatt Sussu ja Pelle (Sussu och
Pelle).
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Vi är samer. Färg. 2. Vi följer
med samerna och ser halvmarkning
hur man slöjdar och hur det är
skolan.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Den ljusnande framtid. Färg.
Den tredje Tony Garnett-pjällen.

22.40 Råkor. Färg. En märkvärdig få-
gel i folketro och verklighet.
23.00 Aktiivne, väder.
23.30 TV-nytt.
21.35-22.00 ca Mot vägen. Färg.
Healing - magi, under eller ren
bluff. Den filippinske healaren Mar-
cos Orbillo medverkar i Umeåstud-
ion tillsammans med medicinsk,
psykologisk och religiös experis.
Programledare: Stewart Ohlson.

TELEVISION 2

15.30 Det nya Norge: Socialism eller
kapitalism i oljans spår? Färg.
16.00-16.30 Gomidda. Färg. Hätte Fu-
ruhuken med matroade gäster.
17.35 TV-nytt, väder.
17.30-18.00 Viktor Visaro.
18.10-18.30 Bette I. Färg.
18.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Den stora föreläsaren. Färg. En
ekonomisk thriller. Förre svenske
generalkonsuln i Köln, försäkrings-
giganten, ägaren av Gerling-kon-
cernen, Hans Gerling, var huvudaktö-
ren i Västysklands mest uppmärks-
sammade ekonomiska skandal.
20.50 Liten månsaka - stor stad.
Färg. Tecknad kortfilm om stora-
dens stress och vedermödor.
21.00-21.30 WOLF - Leben und
Verklärung eines Deutschen Anar-
chisten. Östtysk långfilm från 1974.
Regi: Günter Reisch.
22.45-23.00 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

9.00 Förnutt och känsla, Åk 2, gymn.
Förskoleprogram:
9.20-9.40 Om - Sofia som ser med
fingrarna.
Skol-TV:
10.00 Switch on, Åk 3.
10.10 TV-teater för lågstadiet. Färg.
Hemligt i huvet på Samuel Elias.
10.35-10.55 Port of secrets, Åk 2.
Färg.
11.00 Por favor 2. Färg.
11.30-11.50 Karibu. Färg. 1. Ngoma -
dans och musik i Tanzania.
Skol-TV:
12.00 Naturkunskap, Åk 1, gymn.
Färg.
12.45-13.05 Vid Medelhavet, Åk 5.
Färg.
13.35-13.55 Let's talk business, Åk 1-
3, gymn. Färg.
14.00-14.25 Lärarprogram: Laborativ
matematik, Åk 1-4.
Förskoleprogram:
14.30-14.50 Om - Sofia som ser med
fingrarna.
15.30-15.50 Halvtem. Färg.
Mamma i sanden.
Theodorakis med Gregoris.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
Sportsdag:
18.05 Vad gör dom egentligen på ve-
ledomern? Färg. Åke Hermansson
och Ulf Schenkmans.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Tillsammans med Hans Leygraf.
Färg. Möte kring Beethovens Pat-
hétique-somat med Hans Leygraf
och sex av hans f d elever. Tredje
satsen.
20.10 Natur mot natur. Färg. Sovjet-
isk film om livsmiljöer för djur och
växter.
20.30 Det stora glaskriget. Färg.
21.00 Aktiivne, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Teater: Arbete och åter arbete.
Färg. I den sista Tony Garnett-pjäl-
len lär vi känna en städdru.
22.45-23.00 Let's talk business. Färg.

TELEVISION 2

15.30 Sekou Touré - en afrikansk
ledare. Färg.
16.45-16.50 MASH. Färg. 18. Fy för
fi!
17.35 TV-nytt, väder.
17.30-18.00 Viktor Visaro.
18.10-18.30 Kontakt med tecken.
Textat. Färg.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Herrskap och tjänstefolk. Färg.
21.05 Analogstavlän. Färg.
22.00 Det nya Norge: "Alle man till
pumparna".

21.30 Frans Xaver Krostz - en dra-
matiker från Bayern.
21.45 Kvällsöppet. Färg. Christian
Hedlund.
22.30-22.35 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

9.00 Dags, Åk 1-6. Färg.
9.20-9.40 Afrika idag, Åk 6.
9.45 TV-teater för lågstadiet. Färg.
Hemligt i huvet på Samuel Elias.
10.10-10.30 Efter gymnastikskolan.
Färg.
11.30-12.00 Karibu - fyra epoker i
Tanzanias historia. Textat. Färg. 1.
Byn och hövdingadömet.
Skol-TV:
12.30 Den hemliga verkligheten. Tex-
tat. Färg. 6. Kylan kommer.
12.50-13.05 Let's talk business, Åk 1-
3, gymn. Färg.
13.30-13.50 Halvtem. Färg.
Den lilla björnen.
Därför använder vi pengar.
Ay! (Pop-björnen).
17.00 Fotboll: Jugoslavien-Sver-
ige.
Färg. Direktändning från EM-kval-
matchen i Zagreb. Bo Hansson.
18.45 ca TV-nytt, väder.
19.45 Djur i Europa. Färg.
20.00 Fokus. Färg.
20.30 Karibu - fyra epoker i Tanza-
nias historia. Textat. Färg. 1. Byn
och hövdingadömet.
21.00 Aktiivne, väder.
21.40 Familjesener. I går kväll hos
Kerstin, Mia, Nette och Anna.
22.35-23.00 Kapten Colgett. Färg. 3.

TELEVISION 2

12.45-14.45 ca Riksmötets öppnande.
Färg. Direktändning från riksdagens
planiska Lars Örup.
15.30 Mamma - pappa - barn. Färg.
16.00-16.30 Om en stenhundare.
17.35 TV-nytt, väder.
17.30-18.00 Viktor Visaro.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Teater: Man måste vara förfä-
sam av Franz Xaver Krostz. Färg.
Manusbearbetning och regi: Göran
Graffman.
Medverk. Lena Nyman och Rolf
Skoglund.
21.10 En ny bok: Jungfru skär. Färg.
Helga Bergvall, 68 år och debutant,
intervjuas.
22.30 Om "om" för vuxna. Färg.
Massmedia.
21.30 Kvällsöppet. Färg. Christian
Hedlund.
22.15-22.30 TV-nytt, väder.

TV Torsdag

Skol-TV:
9.00 Barnkunskap: Barnobserva-
tion, Åk 1, gymn.
9.20-9.40 Port of secrets, Åk 9. Färg.
9.45-10.00 Over greens, Åk 1-3.
Färg.
10.10-10.30 Att uppleva naturen 2, Åk
6. Färg.
10.35-10.55 Musik i det som finns, Åk
4-6. Färg.
12.00 Dags, Åk 1-6. Färg.
12.45 TV-teater för mellanstadiet.
Färg.
13.30-13.50 Förnutt och känsla, Åk 2.
14.00-14.25 Roller och situationer.
16.30-17.00 Halvtem. Färg.
Keldjur. Hur man gör en hamster-
bur ren.
Poco blir pytteliten.
Bojko o Raku - pustinjalu.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Barnjournalen. Färg.
19.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Vid spelmannens valfartsmål.
Färg. Fleadh Ceoil är en årlig festi-
val som vill samla och inspirera ir-
ländska folkmusiker.
20.00 Om "om" för vuxna. Färg.
Massmedia.
20.10 Arvingarna. Färg. 13 nya epis-
oder. 1. Nya kvastar sopar bäst.
I rollerna: Richard Easton, John
Kelland, Lincoln Wright, Llewellyn
Rees, Colin Baker, Robin Chadwick
m fl.

21.00 Aktiivne, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.35 Sporttexta.

TELEVISION 2

15.30-16.35 Circus Moskva. Färg.
Förskoleprogram:
17.00 Om - Sofia som ser med fing-
rarna.
17.35 TV-nytt, väder.
17.30-18.00 Viktor Visaro.
18.30-18.50 Den här mitterna tar
knäcken på en! Om Folke som är
konduktör på SJ. Textat.
18.50 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Dokument utifrån. Färg.
20.30 Gomidda. Färg. Hätte Furu-
huken skall tillsammans med Thelma
Paananen, invandrad finsk grafiker,
läsa en riktigt mustigt finsk kött-
soppa.
21.00 Sista flottningen. Färg. Om Al-
fons, Kalle, Värner och deras kam-
rater som flottat Vindelälven för
sista gången.
21.30 Kvällsöppet. Färg. Christian
Hedlund.
22.15-22.30 TV-nytt, väder.

TV Fredag

Skol-TV:
9.00 Roller och situationer, Åk 6.
9.25-9.45 Afrika idag, Åk 6.
10.00-10.10 Switch on, Åk 3.
Förskoleprogram:
10.30-10.50 Om - Sofia.
11.50-12.00 Bette I. Färg.
Skol-TV:
12.20-12.45 Barnkunskap: Insti-
tutionskunskap, Åk 2, gymn. Färg.
12.35-12.55 Port of secrets, Åk 9.
Färg.
14.00-14.25 Lärarprogram: Laborativ
matematik, Åk 1-4.
Förskoleprogram:
14.30-14.50 Om - Sofia.
16.30-16.50 Halvtem. Färg.
Hunden och barnen leker kurra-
gömma.
Giraff och zebra.
17.30 Täpshumla.
18.30 TV-nytt, väder.
18.35 Meddelanden.
18.10 Karibu. Färg. 1. Ngoma - dans
och musik i Tanzania.
18.30 Sveriges magasin. Färg. Direkt-
ändning från Korsnäsgråden.
19.30 Det första komet. Färg. Kvinnor
i Europa - Ungern, Holland,
Frankrike.
20.00 Signor Rossi i Venedig. Färg.
Tecknad kortfilm av Bruno Bos-
zetto.
20.10 Stora skoldpaddsmysteriet.
Färg. En oddig, oöverblickad kort vid
Costa Rica. Färg. I sanden utkämpas
en kamp för tillvaron som bör till
det mest häpnadsväckande i natu-
ren.
21.00 Aktiivne, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.15 En akas gästebok. Färg.
Amerikansk långfilm från 1935.
Regi: Irvin Kershner.
I rollerna: Sean Connery, Joanne
Woodward, Jean Seberg, Patrick
O'Neal, Colleen Dewhurst, Clive
Revill, Werner Peters, John Fiedler,
Kay Medford, Jackie Coogan.

TELEVISION 2

15.30-16.30 Kvällsöppet. Färg.
17.35 TV-nytt, väder.
17.30 Viktor Visaro.
18.00 Den förtrollade kofferten. Färg.
8. Skölden.
18.15 Råbaser. Färg. Kanadensisk
kortfilm.
18.30-18.50 Hem till gården. Färg.
19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Nygammalt. Färg. Bosse Lar-
son bjuder på kända longångar till-
sammans med Bröderna Lindqvist
och gäster.
21.00 Fredagsdeckaren: Baretta.
Färg.
8. En mot alla.
I rollerna: Robert och Sandra
Blake, Dana Elcar, Tom Ewell, John
Darren m fl.
21.30 TV-nytt, väder.
21.35-22.15 Mm vän Milot. Färg.
Fransk program om en charmfull
gammal man i en liten by.